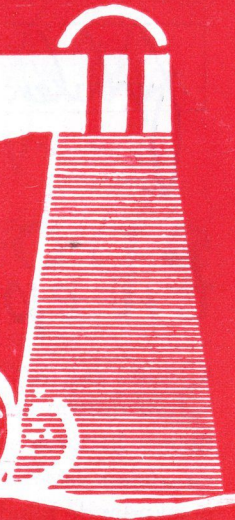

JUBILEUMSNUMMER 1945

Kyrbåken

N:r 4
1945

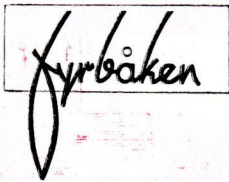
Pris
20 öre

Aktuellt:

DT Erik Olsson skildrar distriktslogen som kulturfrämjare och den historiska utvecklingen tecknas i ett flertal artiklar med rik illustration i detta nummer.

En epok

Sällan har en tidrymd på sextio år — en kort tid i mänsklig-hetens historia — översvämmats av en sådan lavin av våldsamma och omskadande händelser, som den som just nu avslutats. 1800-talets "idyll" förbyttes i detta århundrade, då två världsbranden drogo fram, skövlande och nedbrytande, kulturnedbrytande och människoförstörende.

Omvälvande och nyskapande voro de förvisso, men fråga är dock om inte de mäktiga strömningar som likt oemotståndliga flöden vället fram ur folkdjupen skola visa sig vara de som framför allt satt sin prägel på denna epok. Människorna i de breda lagren ha liksom vaknat upp ur en lång dvala, funnit sig själva och — kanske en smula yr-vaket — upptäckt att världen har plats även för den uslaste. De ädla tankar som tänkts, de höga ideal som funnits ha liksom först nu för-mått bryta sig fram som realiteter och visat sig vara starkare än järn och eld.

Man frestas gärna se de båda världskrigen som "återfallsförbrytelse" eller som en drakes döds-

Organ för
Medelpads distrikt
av I. O. G. T.

Postadress: Fyrbåken Box 2050,
Sundsvall.

Red. och ansv. utgivare:
H. Norling, Kyrkogatan 24,
Sundsvall.

Prenumerationspris 2 kr.
Postgirokonto 77 15.

Nya Samhällets Bok- & Accidenstryckeri
Sundsvall 1945 855

ARBETSORDNING

Pingstdagen.

- 10.30 precis. Distriktslogens 60:de årsmöte öppnas.
- 11.00 Parentation över under året avlidna tredjegrads-medlemmar.
- 11.30 Reception i distriktslogegraden.
(Gradansökningar lämnas till DS eller fullmakts-kommittén. Gradavgiften, som är 3: — kr, lämnas vid uppropet).
- 12.15—12.45 Rast.
- 12.45 Extra internationellt storlogemöte. Reception i femte graden.
(Gradansökningar lämnas till DS eller fullmakts-kommittén. Gradavgiften, som är 10: — kr, lämnas vid uppropet).
- 13.30—15.00 Session.
- 16.30 Jubileumsfest i Stadshussalongen.
Högtidstal av chefredaktör Arvid Hallberg, Falun.
- 19.30 Samkväm.
(Thésupé och särskilt program. Alla mötesdeltagare inbjudas.)

Annandag pingst.

- 11.00 Session.
- 13.30—14.30 Lunchrast.
- 14.30 Session.

kamp, då den i en sista förtvivlad kraftansträngning vräker ur sig allt den har av eld och gift. Måhända är det ett ljusblått önsketänkande utan reell grund, men det är i alla fall ett hopp som närms av miljoner människor i alla länder. Kanske följer efter detta en idé- och tankekamp som blir ännu farligare och oförsonligare än de uppgörelser med svärd och stål som drabbat världen, men kanske också hoppet och tron skall visa sig vara de starka krafter som förmå smida samman den mångfald av tankarnas ädelstenar denna epok bjudit på till ett fullbordat helt.

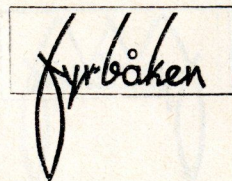
För vårt lands del ha dessa sextio år inneburit den mest genomgripande

de omvälvning på det ekonomiska o. sociala området. På fredlig väg har utförts ett värv som i sanning kan kallas märkligt. Adertonhundratalets frambrytande folkrörelser har omskapat det svenska samhället till något bättre, friare och ljusare. De ha vräkt undan massor av andlig och materiell nöd, berikat och förädlat.

Denna förunderliga process skall dock inte föranleda oss att slappna av i vårt arbete. Oerhört mycket har gjorts, men ännu mycket mer återstår. Säkerligen är det inte så mycket de stora mångomsjungna gärningarna som föra världen framåt — helt visst beror det mera på vad vi alla förmå uträtta, då och nu av träge arbete för att nå slutmålet.

Distriktslogens "moder"

Sundsvalls distriktsloge

Hur det egentligen kommer sig att man enats om att fira distriktslogens födelsedag den 31 maj 1885 har undgått vårt vetande. Helt visst kan i varje fall starka skäl framföras för två andra data, ett tidigare och ett senare. Förmodligen är det så att man beslutat sig för att helt enkelt beträda den gyllene medelvägen och då stannat för instiftningsdagen för Medelpads distriktsloge av den malinitiska grenen. Denna var emellertid inte den äldsta i Medelpad. Den hickmanska grenen hade redan två år tidigare, eller den 1 juli 1883, sin distriktsloge — Sundsvalls distriktsloge — klar och eftersom denna sköt till det största antalet loger till den sammanslagna distriktslogen av den 7 augusti 1887 synes mycket tala för att dess födelsedag borde ha ihågkommit med minst lika stor rätt som Medelpads distriktsloge av den malinitiska grenen. Namnen bör ja dock inte ha spelat någon roll härvidlag.

Emellertid kan det vara av intresse att erinra sig denna distriktsloges öden under de fyra år den verkade innan den sammanslogs med Medelpads distriktsloge till — Medelpads distriktsloge.

Initiativtagare till det konstituerande mötet var specialdeputeranden J. P. Fröberg, under olika tider bosatt i Sundsvall och Fränsta, (se särskild artikel om denne) och denne presiderade även när Sundsvalls distriktsloge bildades den 1 juli 1883 i Sundsvall. 23 av den hickmanska grenens loger voro representerade vid mötet med 26 ombud och graden meddelades till 49 "närvarande och för graden kvalificerade medlemmar". Tjänstemannauppsättningen fick följande utseende enligt protokollet, bevarat i avskrift i H. Reitz anteckningar: Distriktsråd: DT J. G. N. Buschendorff, DS Karl

Medelpads distriktsloge av IOGT räknar den 31 maj 1885 som sin födelsedag. Då bildades en distriktsloge med samma namn som den nuvarande, tillhörande den malinitiska grenen av Godtemplarorden. Redan två år tidigare, den 1 juli 1883, hade emellertid bildats en annan distriktsloge i Medelpad. Det var Sundsvalls distriktsloge av den hickmanska grenen och det är om denna föregångare denna artikel handlar.

Brautenberg samt J. O. Thorsén, C. O. Blixt och Olof Möller. Finanskommitté: DFS J. W. Burman, DSk G. Andersson, D-Revisor L. A. Nordlander, övriga tjänstemän DVT Karl Bolin, FDT J. O. Thorzén, DK C. O. Blixt, DM L. Sundholm, DIV C. F. Lindblom och DYV Jonas Åslund.

"Ordens- och Spislokal".

I 25-årsskriften 1910 ägnas Sundsvalls distriktsloge några rader och där konstaterar författaren att "de flesta av dessa beslut som vid detta första distriktsmöte fattades vittna om omogenhet, brist på förutseende och oförmåga att räkna med förhanden varande förhållanden". Som exempel anföres att distriktslogen beviljade DT en årslön på 400 kr och DS 100 kr och vidare att beslut fattades om inrättandet av en "Ordens- och Spislokal" i Sundsvall, "vilket naturligtvis inte kunde förverkligas". A. J. Granström konstaterar dock riktigt nog att beslutet nog förverkligades i någon form, eftersom det i ett senare protokoll talas om att distriktslogemötet fortsattes på ordens spislokal.

Sedan 500 kr fördelats på DT och DS skulle resten av inkomsterna gå

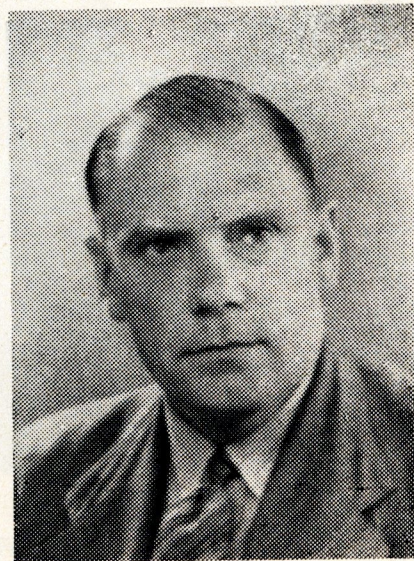
till nykterhetsverksamheten, varav Reitz ansåg det "vill synas som om distriktslogen lefde noggrant efter bokstafven att man icke bör sörja för morgondagen lika litet som man bör samla skatter som af rost och mal förtöras".

"Bilagor" för distriktslogen.

Distriktslogen hade betydligt mera omfattande arbetsuppgifter då ännu. Loger bildades i mångfald under dessa år ute i bygden och därmed fick distriktslogen flera arbetsuppgifter. Allt mellan himmel och jord hänsköts till detta forum att lägga sin hand vid och det må därför inte förundra att nästa ordinarie möte hölls redan den 7 oktober 1883. Av frågor som behandlades då skall nämnas den om bilagar för distriktslogen.

Den första motion som distriktslogen fick mottaga till behandling gällde ungdomsverksamheten och presenterades den 10 februari 1884, då åter möte hölls. Vid samma till-

DT

Nuvarande distriktstemplar, läns- trafikledare Erik Olsson, Östrand.

fälle anställdes specialdeputeranden Fröberg som nykterhetsalare i distriktslogens tjänst och behandlades en fråga om sjukkassa för Medelpads godtemplare.

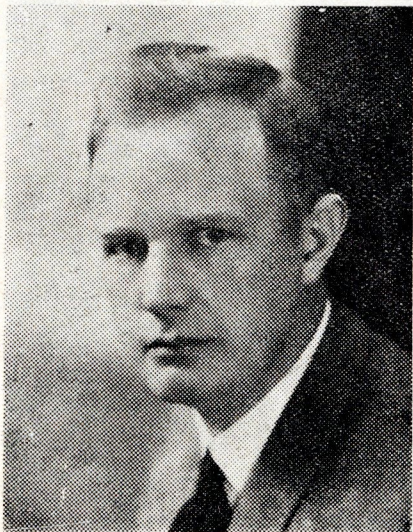
Ofta rönt godtemplarorden motstånd från de mest oväntade håll i sin verksamhet under denna första tid. De ledande i samhället ruskade på huvudet och tyckte det var förfärligt att lära människorna en massa griller om jämlikhet och annat och det stannade inte med att man klargjorde sina bekymmer med ord. Stundom kunde det även komma till ganska hårdhänta argument i striden mot de rysliga godtemplarna. Inte minst betänksamma voro prästerna och från det hållet rapporterades många hugg i sidan på "godtempleriet", vilket ofta betecknades som rena gudlösheten.

"Presterskapet" som motståndare.

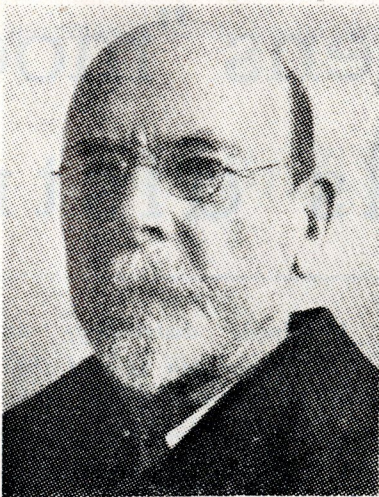
Ett exempel härpå berättas i ett protokoll från ett möte distriktslogens höll i Vivstavarv. Vi saxar hela paragrafen som handlar om saken:

"Mötet öppnades af DT med det tillkännagifvandet att nykterhetsfö-

FvDT

Nuvarande förste vice distrikts-templar, folkskollärare Magnus Hovlin, Matfors.

Alexis Björkman.

redraget måste inställas af det skäl att presterskapet i församlingen förbjudit att ingen talare fick uppträda utan deras löfte".

Man hade emellertid tydligen intressanta saker att syssla med och bl. a. diskuterade man frågan om anställandet av en fiskal "för att hålla reda på ölkörare och ölkrögare". Förslaget, som ställdes av Er. Ström ledde dock inte till någon åtgärd från distriktslogens sida.

År 1883 etablerade sig Alexis Björkman som tapetfabrikant i Sundsvall och året därpå den 22 december inträdde han i logen Familjevänner av den hickmanska grenen. Därmed inledde han en mer än tioårig livaktig verksamhet i nykterhetsrörelsens tjänst i Medelpad. Hans stridbarhet, livlighet och initiativrikedom gjorde sig redan tidigt märkbar och den första bekantskapen gör man med honom i ett protokoll från år 1885 den 22 februari, alltså endast några få månader sedan han inträtt i orden. Eftersom det torde vara första gången han framträdde mera öppet inför offentligheten kan det vara av intresse att relatera historien i alla de delar som den är känd.

Då "Björkis" ville bilda Storloge i Norrland.

Bakgrunden till det hela är knappast klarlagd till fullo, men tydligt är i alla fall att Medelpads distriktsloge hade kommit på kant med stor-

logen på något sätt. Framst var man inte tillfreds — efter vad det förefaller — med storlogens ekonomi. Alexis Björkman fann till sist att man gott kunde avvara storlogen och bilda en egen för Norrland. I denna riktning motionerade han även vid ett distriktslogemöte ovan nämnda dag. Av röstningen får man den uppfattningen att det hela inte var något hugskott utan vann resonnans bland distriktslogens övriga medlemmar. Vid sammanräkningen fann man nämligen att precis hälften av de röstande voro för bildandet av en norrländsk storloge. Tydligen lät man sig nöja med detta resultat tills vidare och lät frågan vila.

Vid extra distriktslogemöte den 24 maj 1885 i Skönvik var den emellertid åter före. Av protokollet framgår att diskussionen var livaktig och intressant och sedan man luftat sina känslor enades man om följande resolution:

"Om Storlogens finanser kunna genom de tjänstemän som å nästa ordinarie möte komma att väljas, redas och ställas på bättre fot, anser Sundsvalls Distriktsloge att blott en Storloge för Sverige skall vara, men om nuvarande trassliga förhållanden på sätt som nämnts icke skulle kunna afhjelpas beslutar Sundsvalls Distriktsloge sig för att utgå ur Sveriges nuvarande Storloge".

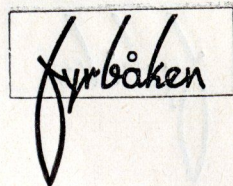
Tydligt hade man, efter vad det framgår av resolutionen avlåtit en skrivelse till storlogen, vari distriktslogens bekymmer över storlogens finanser klargjorts. Som bekant blev det ingen norrländsk storloge, antingen nu detta kan ha berott på att storlogen rett upp sina affärer till Sundsvalls distriktsloges fulla gillande, eller distriktslogen uppmärksamgjorts på sitt olämpliga handlingsätt.

Talareskola för Medelpad.

Redan vid årsmötet samma år avancerade Björkman i graderna och valdes till DS. Otvivelaktigt var detta en följd av hans sällsynt ni-

J.P. Fröberg - en målerisk

gestalt i Medelpads godtempl.-historia

Den som har anledning bläddra i distriktslogens LD-register då och då möter vid inte mindre än fem av de äldre logerna i distriktet namnet J. P. Fröberg som instiftare. Denne Fröberg var verksam under de stora genombrottsåren i landskapet; de ovan nämnda logerna bildade han under åren 1882 och 1883. Inledningen skedde den 27 nov. 1882, då Fröberg gästade Njurunda och där instiftade logen 264 Strids-hjälten och han synes därmed för en tid framåt ha avlöst den flitigaste logebildaren J. Th. Jakobsson, gross-handlaren från Stockholm, vilken bl. a. bildat de sju äldsta ännu arbetande logerna inom distriktet och därjämte ett flertal andra både "döda och levande".

Närmast i tur för Fröbergs del kom tydligen om man får lita till de uppgifter som stå till buds i di-

striktlogsens arkiv logen 303 Ljusningsranden i Kölsillre, vilken ort Fröberg gjorde den äran den 4 febr. 1883. Detta om man räknar med numreringen på logerna. Dessförinnan, eller redan den 31 januari hade han emellertid besökt Klingsta och där instiftat logen Gambettas Minne. Hur det sedan kan komma sig att denna loge har nummer 356 kan näppeligen knappast med säkerhet sägas numera. Troligen har väl Fröberg själv "lagrat" på ansökningshandlingarna från flera loger och därpå sänt in dem samtidigt till Ordens dåvarande högsta myndighet i landet, varefter numreringen lätt kunnat bli felaktig. Samma är f. ö. tydligen även förhållandet med den tredje i raden av Fröbergs loger, 369 Sundhet, vilken har instiftats redan den 17 januari 1883 och båda dessa loger kunna alltså aspirera på att

bli betraktade som äldre än Ljusningsranden trots att denna har ett lägre nummer.

Johannisberg besökte Fröberg den 14 februari 1883 och instiftade då logen 384 Riddar Huss och därmed uppnås åter större överensstämmelse mellan numrering och datering. Troligt är väl att Fröberg uppträtt på flera ställen i landskapet i samma veva, men avsaknaden av tillförlitliga handlingar från denna tid gör att vi inte med bestämdhet kan påstå detta. Ungefär vid denna tid återkom tydligen grosshandlare Jakobsson från Stockholm till distriktet och i den närmaste förteckningen över ännu arbetande loger förekommer ånyo hans namn flitigt.

Sedan man sålunda mött ett namn här och där i skrifterna är det måhända inte underligt om man får en längtan efter att lära känna den

tiska arbete i distriktslogens tjänst; bl. a. lämnade han vid detta möte en väl genomarbetad tablå över verksamheten inom distriktet under det tilländalupna arbetsåret, ur vilken vi endast skall notera att under första kvartalet 1885 hade rapport insänts till storlogen från 30 loger i distriktet med tillsammans 1.477 medlemmar. Vid samma tillfälle uppställdes Björkman även som distriktslogens kandidat till posten som Högt Värdig Sekreterare i Sverges storloge, vilket sannerligen måste sägas vara raskt marscherat. Kandidatnomineringen skedde emedan man väntat att Carl Hurtig skulle träda tillbaka som ordenschef och efterträdas av den dåvarande sekreteraren Eugen Ståhlgren. Vid storlogemötet som hölls i Sundsvall blev emellertid Axel Johansson i Örebro vald till Hurtigs efterträdare och då stannade Ståhlgren på sin post som sekreterare.

Det skulle leda för långt att följa distriktslogens öden möte för möte. Arbetet fortsattes dock med samma intensitet och många ytterligare prov på dess verksamhetslusta gavs. Som exempel kan nämnas att någon gång motionerade om inrättandet av en talareshkola i distriktslogens regi i landskapet. Förslaget försvann sedan i glömskan genom ett bordläggningsbeslut.

Sitt sista möte höll distriktslogen den 6 aug. 1887, då främst frågan om sammanslagningen med Medelpads distriktsloge diskuterades. Enligt protokollet bifölls den "med ett enhälligt och ljudligt ja". Dagen därpå sammanträdde Sundsvalls distriktsloge och Medelpads distriktsloge till ett gemensamt möte, varvid storlogens utsände "vigselförrättare", ordensrådgivaren Olof Thorelli uppträdde som ordförande.

H. N—ng.

vDT

Nuvarande vice distriktstemplar
handelsföreståndare Verner Vest-
berg, Erikslund.

människa en smula som döljer sig bakom detta namn. Vi skall snart finna att Fröberg gjort en betydande och för alltid bestående insats i Medelpads nykterhetsliv inte endast som instiftare av loger på olika platser och detta tjänar givetvis endast till att ytterligare stegra vår nyfikenhet.

Ofta förekommande är Fröbergs namn i "Historik över Medelpads Distriktsloge från dess upprinnelse den 1 Juli 1883—1 maj 1904", som tydligen med kärlek till uppgiften och säkerligen med inte så liten möda "Upptecknats i Sundsvall 1904 af H. Reitz".

"Specialdeputerad J. P. Fröberg.

"Den 1 Juli 1883 sammanträdde åtskilliga ordensmedlemmar i Medelpad under ordförandeskap af, som protokollet för sammanträdet angifver Specialdeputeraden J. P. Fröberg", berättar Reitz i sin uppteckning, "som i få ord redogjorde för ändamålet med sammanträdet samt helsade de tillstädeskomna välkomna. Ändamålet med samman-

fDT

Nuvarande förre distriktstemplar, kommunalkamrer N. O. Englund, Njurunda.

J. P. Fröberg är en målerisk gestalt i Medelpads godtemplarhistoria. Mest känd har han gjort sig genom att fara omkring i landskapet förevisande en förrymd neger. etta är dock en smula orättvist om man ser på den betydelsefulla gärning han gjort som flitig logebildare, nykterhetstalare och framgångsrik organisatör både i Sundsvalls distriktloge och Medelpads distriktloge.

trädet vanns och Sundsvalls distriktsloge bildades denna dag". Broder Specialdeputeraden blev sedan vald enhälligt till Distrikts Sändebud. I sin nya befattning deltog han sedan med liv och lust i arbetet och som ett kuriosum kan nämnas att han vid ett tillfälle föreslog distriktslogen att inrätta en "Ordens- och Spislokal" i en salubjuden byggnad vid Sjögatan. Vad det här kunde vara fråga om för en byggnad har inte bevarats till eftervärlden främst naturligtvis emedan, som Reitz säger "ordenshusfrågan sannolikt gick vilse i början ty någon utredning angående detta förslag ännu icke haft nöjet mottaga, och man frestas att tro det distriktsrådet befordrade densamma till de sälla jagtmarkerna hvarifrån den sannolikt icke återvänder mera".

Äventyr med neger.

I slutet av detta samma år inträffade en händelse som tyvärr varit den som gjort Fröberg mest känd. Distriktsändebudet var hickmanit — Sundsvalls distriktsloge var en hickmaniternas skapelse — och som sådan beskyldes han för negerfientlighet. En dag bar det sig emellertid inte bättre än att en neger rymde från en båt i Svartvik. Fröberg såg däri genast en första klassens chans och meddelade saken till Högt Världig Överste Templaren Hurtig, vars sinne för propaganda tydligen var lika väl utvecklat. Fröberg fick tele-

gårafisk "order" av högste chefen att inte ge sig någon ro förrän han lagt beslag på negern — Antonie Prese hette han — och gjort honom till godtemplare till varje pris. Fröberg behandlade tydligen den stackars negern med upphittarens rätt och släpade honom med på en mångfald resor i den norrländska bygden. Per brev skickade han täta rapporter till Hurtig, där han stolt berättade om negerns framsteg och den uppsyn maliniterna gjorde var han drog fram.

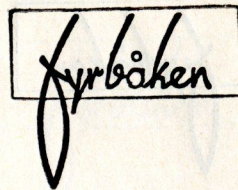
"Vi reste från Sundsvall söndagen den 23 sept. kl. 8 till Vapelnäs i Haverö socken, Medelpad", skriver han en gång, "där på aftonen kl. 5 gradtemplet Sambandet hade möte. Där erhöll vår svarte broder Antonie Prese andra graden på dispens. Måndagen den 24 hölls föredrag i Kyrkbyn, där bröderna gävo honom många slantar... Tisdagen därpå i Överturingen och följande onsdag i logen Frihetens värn i Byn, allt i Haverö socken. Många malinit voro närvarande och förundrades storligen över att vi intogo andra än vita människor i Orden."

Episoden med Prese slutade med att han, till maliniternas ohöljda glädje, måste skickas till England som löftesbrytare. Dessförinnan hade storlogen ägnat honom sitt stora intresse och på extra storlogemöte i Stockholm i oktober 1883 hade man t. o. m. rådslagit om "att åt den nyinträdde brodern Antonie Prese skänka vård, undervisning och ett nytt fädernesland". Tydligen blev det vare sig det ena eller det andra.

I Reitz redogörelse nämns, som sagt, Fröbergs namn vid upprepade tillfällen och i olika sammanhang. En smula överraskad blir man då man finner att han intar en betydande ställning även när Medelpads distriktsloge av den engelska grenen bildades den 31 maj 1885. Fröberg var ju som väl framgått av det föregående en svuren hickmanit. Under mellantiden har han emellertid sadlat om och det kan vara skäl betrakta bakgrunden till detta. År 1884 var det storlogemöte i Stock-

Medelpads distriktsloge

AV DEN MALINITISKA GRENEN

Först två år senare än hickmaniterna voro maliniterna mogna för bildandet av en distriktsloge. För den lyckliga tilldragelsen hade "rekvirerats" ingen mindre än Högt Världig Överste Templar i Sverges Storloge av den engelska grenen, A. H. Berg om vilken en biograf yttrat att det "säkert inte bara var prat, då man på den tiden sade, att Godtemplarordens tempelbyggnad var grundad på — Berg".

Och säkert var Berg en väldig agitator, en stor organisator och en som mer än de flesta lyckades fånga människorna med sin talekonst, men i "Medelpads äldre distriktsloge" synes han dock inte — med förlov sagt — ha lyckats inplanta den rätta viljan. Trots sina flygande planer var den redan från början tämligen svag och efter mindre än ett år funderade de styrande på att slå igen affären.

De förvisade tog ledningen.

Som redan i en tidigare artikel

Medelpads distriktsloge av »Verldsgodtemplarorden», som instiftades av den engelska grenens ordenschef i Sverge den store nykterhetspredikanten A. H. Berg, ägde redan från början ingen större livskraft och var redan efter ett år beredd att »träda i likvidation». Den överlevde emellertid och fortsatte att verka i två och ett halvt år innan den sammanlogs med Sundsvalls distriktsloge.

nämnts, bildades Medelpads distriktsloge den 31 maj 1883. 25 recipienter meddelades graden och den första tjänstemannalistan fick följande utseende:

DÖT Casten Lychou, Sundsvall.
DR J. P. Fröberg, Fränsta.
DYBT A. Ahlqvist, Kubikensborg.

holm och i samband med frågan om Hurtigs eventuella tillbakaträdande som H. V. Ö. T. fällde Fröberg ett yttrande som inte föll i smaken. En straffexpedition sändes sedermera till Sundsvall och på hotell Knaust hölls så småningom räfst och rättarting med Fröberg och Carsten Lychou (Medelpads distriktsloges förste DT), vilket slutade med att de båda "syndarna" uteslötos ur Orden. Fröberg sörjde dock knappast stort över detta och hos maliniterna blev han givetvis en välkommen förstärkning.

Fröberg som malinit.

I detta sammanhang kan det vara av intresse att citera Kämpes ord: "Med honom förlorade hickmaniterna sin ypperligaste talare... och dessutom den standardorganisator,

de så väl behövde. Han hade visserligen begått en generaldumhet, därtill påverkad av Hurtig, genom att resa omkring med Antonie Prese, men ersatt felsteget tusenfalt genom annat oegennyttigt organisationsarbete."

Fröberg blev malinisternas förste Distrikts Rådgivare i Medelpad och erhöll sålunda en ställning efter förtjänst. Vid ordinarie mötet den 25 oktober 1885 anställdes han dessutom som nykterhetstalare av distriktslogen och som sådan blev han distriktets förste missionär.

Med detta försvinner J. P. Fröberg ur Reitz stundom knapphändiga berättelse och tyvärr har det inte varit oss möjligt att följa honom och hans äventyr i andra skrifter där han omtalas. Tilläggas skall bara att han sedermera emigrerade till

DvT Erik Lundin, Kubikensborg.
DK L. G. Knapp, Matfors.
DS P. E. Boström, Sundsvall.
DSk P. E. Holmsten, Stockvik.
DM L. G. Bylin, Sundsvall.
FDÖT C. J. Hylén, Töva.
DBS K. V. Grönqvist, Nedansjö.
DBM Gustav Gerdin, Sundsvall.
DIV Johan Englund, Kubikensborg
DYV Daniel Persson, Skönsmon.

De två först på listan är gamla bekanta. Fröberg hade, som bekant blivit avpollterad från den hickmanska grenen, sedan han allvarligt stött sig med ledningen och Casten Lychou hade gjort honom sällskap i förvisningen. Vid ett senare möte, den 25 oktober, blev "Distrikts-Rådgivaren" J. P. Fröberg även anställd som distriktets nykterhetstalare och som sådan även denna distriktsloges första missionär.

Då distriktslogen var på utfärd.

Att distriktslogen inte endast som nu samlas till arbetstyngda möten

Amerika och därmed "försvann" ur historien.
H. N—ng.

DS

Nuvarande distriktssekreterare, redaktör Hans Norling, Sundsvall.

utan även kunde ge sig på även roligare saker framgår av en liten anteckning på ett ställe. Där berättas nämligen att rektor Olof Thorelli från Stockholm lovat hålla föredrag vid en utfärd till Nacka den 9 augusti.

Redan vid det närmaste årsmötet, som hölls den 30 maj 1886 hade en allvarlig spricka uppstått i organisationen. Enligt protokollet föreslog då Distrikts Öfverste Templaren Lychou att distriktslogen skulle upplösas. Protokollet berättar också att detta allvarliga steg skulle tas emedan "distriktslogen vore stadd i så stort ekonomiskt betryck att verksamheten icke kunde bedrivas". Rådet i övrigt och logernas valda ombud synes emellertid inte ha delat Lychous mening. Ätminstone behandlades inte förslaget efter vad som framgår av protokollen.

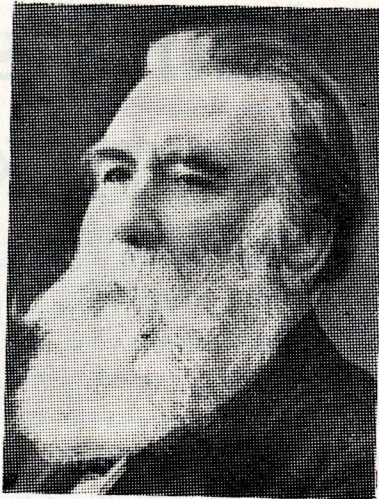
Samarbete med hickmaniterna.

Att inte distriktslogens ekonomi var strålande är dock känt och närmast som ett tecken härpå får man väl notera att den vid mötet den 7 november 1886 beslöt anställa sam-

DSk

Nuvarande distriktsskattmästare, tulltjänsteman Gösta Nordberg, Sundsvall.

A. H. Berg.

ma nykterhetstalare som Sundsvalls distriktsloge. Fröberg var naturligtvis inte persona grata hos hickmaniterna och följderna blev att man enades om dessas predikant, C. E. Vestin. Samtidigt som man sålunda kan konstatera att samgåendet hade sina rutiga skäl och randiga orsaker, är det värt att notera som det första tecknet på samarbete mellan de båda grenarna. Medlemsantalet hade ökat med inte mindre än 18 procent. I samma rapport berättas även att distriktets första ordenshus invigts; logen Hassela Skölds. Även DS-rapporten berättar om medlemsökningen: 463 vid första kvartalet och 695 vid det sista. Skattmästarens inlaga var inte lika trevlig. "Finansministern" nödgades berätta att inkomsterna utgjort 268: 77, medan utgifterna stigit till 276: 42 och att han själv förskottat överskottet.

Gemensamt rådslag.

Samarbetet hade alltså visat sig lyckligt och fortsattes den 24 april 1887, då de båda distriktslogerna höll ett gemensamt möte under ordförandeskap av den ovan nämnde Thorelli. Som tjänstemän i övrigt fungerade Medelpads distriktsloges. En hel rad betydelsefulla frågor stodo på dagordningen. Bl. a. beslutade man föreslå storlogen att minimiåldern vid inträde i Orden skulle vara 15 år, att godtemplaråret skulle sammanfalla med kalenderåret samt att livstidslöftet skulle få avgivas först efter en prøvotid på tre månader.

Striden mellan de båda grenarna av Godtemplarorden hade avblåsts den 20 juli vid möte med Sverges båda storloger i Malmö och här i Medelpad ville man inget hellre än att sluta sig tillsammans, erfarenheterna av splittringen voro enbart nedslående. Medelpads distriktsloge av "Verldsgodtemplarorden" höll sitt sista möte den 6 augusti 1887 i metodistsalen, varvid beslut fattades om sammanslagning med Sundsvalls distriktsloge.

H. N—ng.

Vårfrutid

*Se, nu nalkas vårfrutid,
vårdagsvindar susa,
luften lyser blå och blid
under skyar ljusa.*

*Ännu ligger nordans fjäll
svept kring frusna marker,
ännu ligger, vit och mjäll,
snön i öde parker.*

*Men se dit, vid österled
purpurrott det flammar,
vinterns mulna kämpaked
flyr mot fjällens kammar.*

*Våréns prins från trakt till trakt
rör sin felas strängar.
Gläds, de rycka an i takt,
solsångs raska drängar.*

HARALD HALLÉN.

Ordenssyskon!

Vid reparationer och nybyggnader, vänd Eder då med förtroende till

Lyréns
Målerifirma

Box. 449. Tel. 4465.
Bostad: Långgatan 71.

Verkstad: SJÖGATAN 21,
Sundsvall.

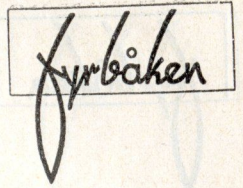
Vördsamt

Carl-Ivar Lyrén

UTFÖR ALLT INOM YRKET.

Hoppets Här - föreningarna banbrytare för Godtemplarorden

En smula överdrift är det onekligen att, såsom en av våra företrädare på historieskrivningens område, påstå att "den absoluta nykterheten i Medelpad har äldre anor än i de flesta andra Sverges landskap". Oavsett vad vederbörande avsåg med det ganska allmänna begreppet "den absoluta nykterheten" måste nog tvärtom konstateras att det sannolikt spelat en inte ringa roll att landskapet ännu så sent som i mitten av förra århundradet låg tämligen avsidet i hyperboréernas land. Följden därav var även naturligtvis att det -- liksom ransoneringen på sina ställen -- tog tid innan nymodigheterna "trängde igenom".

Visserligen kunna vi med inte ringa stolthet peka på att en av de

I Medelpads tidigare nykterhetshistoria finna vi en av Sverges största äldre nykterhetsivrare, torpssonen, läkaren o. vetenskapsmannen Magnus Huss. Han utförde ett banbrytande arbete i sin hemtrakt. Som de främsta banbrytarna för Godtemplarorden framstår Hoppets Här-föreningarna, vilka framträdde i Medelpad mot mitten av 1870-talet.

äldsta nykterhetsivrarna i Sverige var född medelpading — Magnus Huss — och i rättvisans namn skall vi även erkänna att med stor sannolikhet även de föreningar och samfund med olika "nykterhetsgrad"

som under förra delen av århundradet bildades här och var i landet så småningom, men troligen först efter relativt lång tid, även fick avläggare i Medelpad. Några säkra notiser om förekomsten av måttlighetsföreningar å la C. G. af Forsells och J. O. Wallins, nykterhetsföreningar å la Samuel Owens Kungsholms nykterhetsförening "byggd på total avhållsamhet från brännvin" eller andra företeelser i den rikliga floran ha vi dock inte.

Organiserad nykterhetsrörelse på 1870-talet.

Mycket riktigt anmärks att det på 1870-talet finns organiserad nykterhetsrörelse i Medelpad, men då har ju redan lång tid förflutit sedan den

FÖR TIO ÅR SEDAN . . .

Ur arkivets gömmor har vi letat fram denna bild som togs till femtioårsjubileet. Endast tre av det här avbildade rådets medlemmar äro fortfarande tjänstemän, nämligen Erik Olsson, Fridolf Persson och N. O. Englund. Stående från vänster: Erik Olsson, J. A. Olsson, E. E. Sundström, Helge Lindqvist, Fridolf Persson. Sittande: Carola Persson, Edw. Tranberg, N. O. Englund, A. Th. Lindeman, John Nordén.

först framträdde i Sverige — bortsett från Peter Wieselgrens verk och några lokala företeelser, de redan på 1830-talet bildade mera livskraftiga föreningarna i Stockholm.

När den moderna nykterhetsrörelsen bröt fram hade emellertid ett viktigt banbrytande och vägrödjande arbete utförts i landskapet, något som väl främst avspeglar sig i det faktum att Medelpad ganska snart framstod som ett av de kraftigaste nykterhetsdistrikten och sedan alltjämt behållit denna position.

Magnus Huss — banbrytaren.

Främst i detta sammanhang kommer Magnus Huss, läkaren och vetenskapsmannen från Torp, vilken utförde ett oskattbart arbete mot rusdrycksseden. I högsta grad märklig måste hans gärning benämnas då man betänker att han förfäktade idéer och åskådningar som för den dåtida befolkningen tedde sig nära nog kätterska.

Nämnas skall även pastorn i Timrå, Tillberg, vilken i ett av grannlandskapen bevisligen uppträtt som nykterhetstalare och då väl med all sannolikhet även i sitt eget landskap förfäktat nykterhetens principer. Han framträdde under 1850-talet.

För den tidigare nykterhetsmissioneringen i övrigt svarade baptistsammanslutningarna (Tillberg var förmodligen baptistpastor) och i deras regi bildades de s. k. Hoppets Härs-föreningarna. 1876 hade Sundsvall ett celebret besök i den amerikanske nykterhetspredikanten Eli Johnsson och under dennes mäktiga inflytande torde de nämnda föreningarna ha erhålit en kraftig stöt framåt.

Hoppets Härs-föreningar bildades på ett flertal platser ute i landskapet och samlade stora medlemsskror. Ett samlande organ bildades även för dessa, Medelpads nykter-

Demonstrationer har länge varit betydande medel i nykterhetsorganisationernas kamp. Överst ses en nykterhetsdemonstration från seklets början — år 1900 — på Storgatan i Sundsvall och därnedanför en bild av en demonstration i västra Medelpad år 1916.

hetsförbund, vilket fortfarande lever kvar som en samarbetsorganisation för de största distriktsförbunden i

Medelpad. Bl. a. är Medelpads distriktsloge av IOGT ansluten till detta.

H. N—ng.

ATELJÉ
Galleri

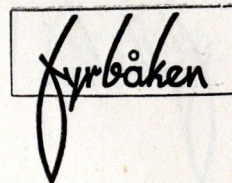
Porträtt &
Serie-ateljé

Innehavare:

ALBERT ENGSTRÖM

UNGDOMSVERKSAMHETEN

- en viktig gren av IOGT:s arbete

Ungdomsverksamhetens betydelse betraktas numera som något självklart, något som ordens historia hitintills lärt och vilket även framtidens nykterhetsarbete kommer att visa. Utan ungdomsverksamheten, denna aldrig sinande kraftkälla som dess arbete utgör, har icke orden på samma sätt kunnat tillföras den sanna framtidstro och optimism som varit nödvändig som motvikt mot "gubbmentalitetens" tillfredsställelse och resignation.

Ungdomsverksamheten, representerad av ungdomslogerna och andra Ordens ungdomsavdelningar, skall som hitintills giva Orden en ungdom som kan skänka den progressivitet och framåtanda, vilken den så väl behöver.

Vid betraktande av den födslovånada som kommit till synes i tillgängliga handskrifter över ungdomslogerverksamheten i Medelpad kan Medelpads distriktsloge känna sig stolt över verksamhetens utveckling. År 1884 framställde några behjärtade ordenssystrar en blygsam begäran om hjälp, enär som det sades "emedan vi finna oss ganska ensamma och våra krafter äro små". Framställningen avsåg arbetet bland barnen. Man hade emellertid icke tillräckligt intresse för saken vid detta distriktsmöte, utan först några år senare upptogs frågan och resulterade slutligen i att distriktslogen uppmanade underlydande loger att på allt sätt understödja ungdomsverksamheten.

60 öre till postporto.

Nästa gång verksamheten spåras är år 1886. Från ett protokoll sagda

Ungdomsverksamheten har alltid intagit en betydande plats i Godtemplarordens arbete. I Medelpad daterar sig det första tecknet på verksamhet inom denna gren från år 1884. Det inskränkte sig emellertid endast till en begäran om stöd från distriktslogens sida av ett par intresserade medlemmar och först året därpå villför distriktslogen denna begäran. Distriktsungdomsledare valdes första gången år 1886.

år omnämnas att "som ingen ville avlägga bruket att röka eller begagnandet av tobak" kunde ingen distriktsintendent väljas. — Samvetets röst vaknade så småningom — ty efter en tid samma år uppdrogs åt D. T. att vidimera en räkning från den nu valde DIU på ett belopp av 60 öre för postporto — ett synnerligen blygsamt belopp.

A. J. Granström gjorde de trosvisa "mållösa av häpnad".

Ledarnas mångfald skiftade under årens lopp, men marken röjdes. Ur intet och ringa växte verksamheten fram. 1903 valdes en ung folkskollärare till ledare. Läraren br. A. J. Granström blev den verkliga resen som med dynamisk kraft lyfte upp verksamheten till ett erkännande och framgång som ingen tvekande kunde motstå. Några år före sitt val till ledare hade han visserligen i den offentliga diskussionen gjort trosvisa ordenssyskon "mållösa av häpnad", då han i en tidningspolemik

förklarade "barntempelverksamheten obehövlig och ett onödigt ingripande i skolans och hemmets arbete".

Men Granströms uppfattning om ungdomsverksamhetens betydelse blev, som vi känna till, med tiden en annan, och hans insatser blev för landets ungdomsverksamhet av oskattbart värde.

Den som byggde verksamheten vidare var läraren P. A. H. Samuelson. S. var en gudabenådad personlighet. Talare, sångare, musiker men framför allt ledare. Även han tjänstgjorde i 10 år. Sedan gingo ledarombytena i snabbare takt. 1926—28 skymtar läraren Gunnar Nordling, 1928—1929 exekutionsbetjänten N. S. Eriksson, 1929—1931, även då jubileumsår, läraren Magnus Hovlin, vilken även på ungdomsverksamhetens område medhann ganska mycket. Sedan 1931 har undertecknad innehaft det ansvarsfulla ledarskapet. Därom må andra vittna. En detalj i denna historieskrivning bör dock framhållas, nämligen att ingen

DUL

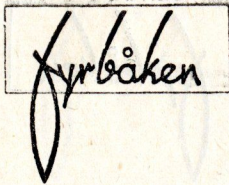

Nuvarande distriktsungdomsledare är arbetaren Fridolf Persson, Essvik.

Marknadens förnämsta kontorsutensilier

saluföres av **NORDISKA KARTRO A.-B.**, Vasagatan 9, Stockholm.
Representant: **Sture Thelander**, Kaptensgatan 15, tel. 5242, Sundsvall.

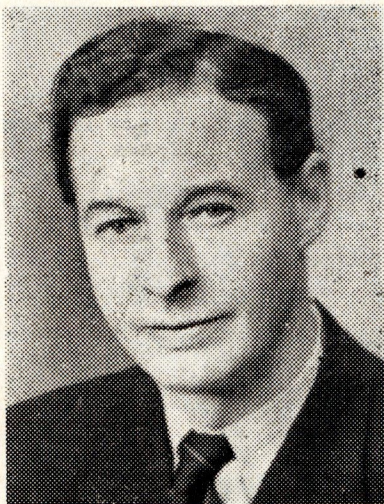
av de här ovan angivna ledarnas betydelse för verksamheten skulle ha blivit vad den blev, om inte, det ute i distriktets många ungdomsloger funnits ledare som utfört ett aldrig nog uppskattat men uppoffrande arbete. Dessa framför andra, äro de som inför jubileet äro värda en honnör.

Giv ungdomarna aktivt stöd!

Under deras outtröttliga arbete har man under årens lopp fått se ungdomskadrerna storma fram på livets vädjöban. Från skolningsarbetet i den lilla ungdomslogen ha de kommit med i grundlogen. Vi de äldre ha njutit av deras entusiasm och verksamhetslusta vare sig den tagit sig uttryck ute i arbetet i ungdomslaget, ungdomscirkeln, scoutkåren eller då de tusentals medlemmarna svarat för programmen på de "storas" fester och möten. Låt oss inför jubileet giva dessa ledare och denna verksamhet något mer än ett erkännande i form av en klapp på axeln. Låt det bli ett aktivt stöd.

F. P.

DSL

Nuvarande distriktstudiesledare, arbetaren Sixten Bäckström, Stockvik.

I ungdomslogen få de unga själva svara för programmen. Många ha där lärt sig uppträda offentligt och utbildat sin förmåga i deklamation, sång och musik. På bilden ses det danslag som verkade inom ungdomslogen Vårt Hopp i Sundsvall för ett tiotal år sedan.

Sämre klientel på alkoholistanstalt

Vårdplatser för de psykopatiska klientelet av alkoholisterna och helst ett alkoholistsjukhus, är ett av socialstyrelsens främsta önskemål i den skrivelse den avlåtits med anledning av platsbristen vid alkoholistanstalterna, enligt vad byråinspektör Daniel Wiklund meddelar på förfrågan.

För närvarande finns ingen annan möjlighet än att sända de psykopatiska alkoholisterna till Svartsjö. Några av dem, som kan skötas på öppen anstalt, kan möjligen föras till Wenngarn. Svartsjö är tyvärr inte utrustat så, att någon effektiv behandling där kan åstadkommas.

Klientelet inom alkoholistanstalterna tycks gå mot en försämring både ifråga om social belastning och i psykiskt avseende. Det beror givetvis på, att de mera godartade fallen numera kan klaras utan att anstaltsvård behöver förekomma. Den förebyggande verksamheten har utbyggt och effektiviserats i och med att övervakningen förbättrats. Men mera behöver naturligtvis göras i den vägen. Vidare hoppas vi också

Tills den sista stjärnan flyr---

Ljuvlig svalka sömnen ger
Ögon allt för heta.
Om man inte vaknar mer
får man aldrig veta.

Nattens sista stjärna går
över snöig tinne.
Röd i öster himlen står.
Snart är morgon inne.

Några kölden tidigt väckt.
Skrämd skall mången vakna.
Den vars låga döden släckt
skall ensam intet sakna.

Sommaräng och äventyr
klänger vid vårt minne,
tills den sista stjärnan flyr
över topp och tinne.

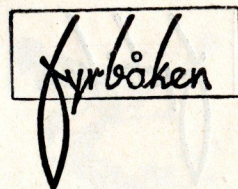
Mista kärt och mista svårt
och lycka och elände.
Mista allt tills allt är vårt:
en frihet utan ände!

(Ur Ariel.) OLLE SVENSSON.

på ett starkt medicinskt inslag i den utredning av alkoholistsvårdsproblemen som riksdagen har begärt. Det behövs nämligen både medicinska och sociala synpunkter på det svårösta problem som alkoholistsvården utgör.

Godtemplarorden kommer till Medelpad

Förbudsomröstningen 1922 gav för Medelpads vidkommande ett glänsande resultat. Högkvarteret för den intensiva agitationen var inväntat i nykteristernas egen förbudsbyrå. Ovan ses tre av de flitigaste talarna under kampanjen utanför byrån.

Till de flitigare här i landet då det gäller logebildande verksamhet hör onekligen grosshandlaren J. Th. Jacobsson från Stockholm. Under ett par resor till Medelpad 1882 och 1883 bildade han ett otal loger, av vilka fortfarande flera arbeta och "ha hälsan". Det synliga beviset på hans arbete under det första året är verkligt imponerade. Inledningen

gjordes med 101 Strid och Frid, som bildades den 22 mars 1882. I rask följd tillkommo sedan följande loger under samma år: 156 Rätt och Sanning, 157 Flink och Färdig, 158 Hälleberget, 159 Harmoni, 160 Lyckan, 161 Välkomsthemmet, 172 Livräddningsbojen, 173 Fältropet, 176 Folkets väl, 192 Bergaren, 193 Fredsförbundet, 195 Stödjepelaren, 196 Enighet, 228 Skönborg, 229 Hoppets stråle, 230 Stridsbasunen, 232 Folkets vän, 239 Tegnérns minne, 240 Framgång, 241 Dalens stjärna, 243 Arbetarens vän, 246 Magnus Huss, 249 Folkets lycka, 259 Carl XII, 264 Stridshjälten, 287 Spångberget, 288 Vaksam, 291 Segerlönen, 292 Samfundets stöd och 294 Nordens banér.

Ett par av dessa svarade J. P. Fröberg för (se art. om denne) medan de övriga voro J. Th. Jacobssons verk. De flesta av logerna ha i alla tider sedan hört till distriktets kraftigaste, några ha efter en tids borto-

varo återuppstått under ny nummerbeteckning medan några försvunnit.

58 loger bildades på två år.

Även under det följande året höllo både Jacobsson och Fröberg takten och assisterades ytterligare av någon. Sammanlagt bildades i landskapet under dessa båda år inte mindre än 58 loger. En imponerande siffra om man betänker att idag 60 loger arbeta inom distriktet.

Utän tvivel hade man någonslags mani på att bilda loger under denna period. Mången såg i detta det säkraste tecknet på Ordens frammarsch. Följden blev emellertid att ett flertal organisationer tillkommo som inte ägde förutsättningar för att överleva de våldsamma och genomgripande kriser som kännetecknade de

DLSN

Nuvarande distriktsledare för samhälleligt nykterhetsarbete, köpman Thure Lindh, Vivstavarv.

Godtemplarorden kom till Medelpad år 1882, då grosshandlaren från Stockholm, J. Th. Jacobsson bildade den första logen i landskapet, 101 Strid och Frid. Under detta och det följande året bildades sammanlagt 58 loger och fram till 1905 hade bildats 147 stycken. Denna verksamhet pågår fortfarande och under det föregående arbetsåret har bildats två nya loger i distriktet.

Förnämlig fotnot

första årtiondenas godtemplarrörelse. Många loger fortlevde blott några månader och andra t. o. m. bara några veckor eller dagar. En följd var även att medlemsantalet hoppade upp och ner i väldiga kurvor och kunde variera på flera hundra på ett par månader.

2 loger bildade sista arbetsåret.

Logebildandet fortsatte under de kommande åren fortfarande i stor utsträckning, men avtog så småningom allteftersom de "vita fläckarna" på kartan täcktes. År 1905 hade man dock kommit upp till den imponerande siffran 147, varav emellertid endast 50 arbetade detta år. Efterhand som förhållandena stadgats har denna verksamhet tagit betydligt lugnare former, men aldrig helt upphört. Som exempel kan nämnas att detta år bildats två loger inom landskapet, nämligen logerna Ljungastrand i Ensillre och Ljustorp i Mellberg, Ljustorp.

Hedersledamot

Hederledamot av Medelpads distriktsloges råd är f. riksdagsman A. J. Granström. Granström har under en lång följd av år innehaft viktiga förtroendeposter inom Medelpads distriktsloge, bl. a. som DT.

Man frestas stundom karakterisera essayer som förstörade fotnötter. Essayisten samlar med förkärlek samman allehanda pikanta och intressanta detaljer, flätar ihop dem till ett helt och presenterar dem i en njutbar, lättflytande, gärna smått rolig form. Nils Forsell har just serverat *Från Robespierre till Clemenceau*, en som titeln anger helt fransk meny, där personligheter från det i fransk historia synnerligen viktiga skedet från 1789 till 1870 passerar revy. Forsell besitter en myckenhet vetande, bl. a. tillägnad genom en mångårig recensentverksamhet, har laddat upp ordentligt och "exploderat" i en kaskad av kunskaper. I så måtto tillfredsställer han fordringarna på en essayist. Däremot ånger han inte i så hög grad den eleganta och lättflytande stilen. Han träffar nog prick i sina omdömen och slutledningar, men det sker snarare med en hagelsvärm än med en fulländad formad torpedkula.

En och annan har en smått manisk förkärlek för grammatikornas petitsatta specialfall och läroböckernas — fotnötter — bl. a. undertecknad och det är kanske det som gjort att vi främst i den föreliggande samlingen fastnat för kapitlen om Marseljäsens trubadur och general Malets köpenickiad mot napoleonväldet. Om Roger de Lisle finns visserligen en del litteratur tidigare, men dennes utveckling har knappast tidigare behandlats så "avklädande" som här. En massa föreställningar och felaktigheter sopas omsorgsfullt bort. General Malet, den straffröklarade härföraren som plötsligt en morgon begav sig bort från den anstalt där han "vårdades" och gjorde sig till Frankrikes styresman genom en väl planerad, men inte desto mindre fantastisk kupp, för ett par

timmar vid den tid då Napoleon gjorde samma erfarenheter på Rysslands obarmhertiga vidder som senare Hitler fått göra, är däremot praktiskt taget okänd i Sverige. Enbart detta gör att man trivs alldeles särskilt i en stunds sällskap med honom.

Man såge gärna Forsells *Från Robespierre till Clemenceau* och andra liknande alster lite mera flitigt företrädda i folkrörelsernas bibliotek. Även om de oftast syssla med detaljer i det stora skeendet, så ha de dock en slags aptitretande förmåga. Utan tvivel stimulera de till fortsatt studium. Paradoxalt nog, eftersom man främst brukar rekommendera denna slags litteratur till s. k. finsmakare med ett mera avancerat kunnande.

H. N—ng.

NILS FORSELL: *Från Robespierre till Clemenceau*. Bonniers förlag. Pris kr. 12: 50.

Sex liter sprit

En f. d. rysk kapellmästare träffade en redaktör på Stureplan. Kapellmästaren uppgav att han väntade på Tor Modéen, åt vilken han skulle köpa 6 liter sprit. Kunde inte redaktören förskottera pengarna? Jodå! Han fick en hundralapp och försvann. Nästa offer var en rockvaktmästare på en guldkrog. När Tor Modéen dröjde även här, bad han rockvaktmästaren överta 6 liter. Jodå! Vaktmästaren lånade 90 kronor av en kamrat. Med dem försvann kapellmästaren. Nästa offer var en skraddarmästare, som också ville ha sex liter sprit. Sedan kom polisen.

ORDENSSYSKON!

När Ni behöver någon artikel för kontoret vänd Eder då med förtroende till undertecknad.

Vi föra marknadens förnämsta kontorsutensilier, såsom karbonpapper, färgband, stenciler, dupliceringspapper, alla slag av pärmar, häftapparater, nitar, alla sorters pennor, klister, celofanremсор, skrivmaskinspapper (genomslags-, post- och kuvert-), pappersrullar till räknemaskiner, stämplor och stämpeldynor, pagineringsstämplor, brevkorgar och brevfack, skrivunderlägg och papperskorgar m. m., m. m.

Broderligen **THURE LINDH**, Vivstavarv. — Telefon 7367.
Representant för A.-B. SELARCO, Stockholm.

Ett jubileum i jubileet:

Tio år sedan första skid-DM för godtemplare

V i på idrottstavdelningen kan fira ett "jubileum i jubileet". Det är nämligen i år jämt tio år sedan de första godtemplardistriktsmästerskapen på skidor åktes. Gamla pålitliga arrangörsklubben SGU:s IF svarade för "ordningen" och starten skedde uppe vid Hällan. Om publiken säger referenten i IOGT-bladet att det inte var lätt att skilja de utomstående från "de våra" emedan dessa senare i allmänhet underlåtit att pryda sig med "vårt vackra ordensmärke". Mycket folk var det emellertid, antingen man nu tillhörde det ena eller det andra slaget.

Vart banorna drog iväg avslöjas inte i den annars omfattrika ar-

åktes i Medelpad

tikeln; det bara berättas att det "hördes svavelluktande omdömen från unga munnar" om tiokilometersbanan. Funktionärerna förklarade i anledning därav att "en tävling utan anmärkning är nog ingen riktig tävling".

Prisutdelningen förrättades av DO Fridolf Persson vid logen Rätt och Sannings högtidsmöte samma dag. Torsten Eriksson från Sädeskornet lade beslag på första inteckningen i Medelpads distriktsloges vandringspris genom sin seger i 30-kilometersklassen. Massor av priser hade skänkts till tävlingarna och inte mindre än 20 loger uppnådde — enligt referenten — prisbelönade resultat. Distriktsmästarinna på 10

km. blev Elna Svedin från Selånger och juniorsegrare Alex Andersson på 15 km. och Lage Värnholm på 10 km. Den senare hörde till den numera "försvunna" logen Rigstaborg och var en av de fem pristagarna från denna loge. Logen Hoppets Stråle — Elna Svedins loge — följde närmast med fyra pristagare.

"Återstår nu att se" står det i referatets avslutning, "om intressena och krafterna sporras till större ansträngningar för att få fram ett mera intensifierat godtemplararbete runt de medelpadska bygderna." Och det är vi väl numera alla överens om att modern idrott, inte minst skidsport, rimmar väl med "godtempleriet". De båda höra intimt samman. Båda syfta till att göra människorna rikare, mera fulländade.

polyfoto

— det naturliga fotografiet

48 olika bilder endast kr. **3.50** (inkl. oms.)

All slags fotografering utföres, såsom reklam-, hem- och utefotografering m. m.

Adress: Köpmangatan 7. Tel. 4500.
Affärstid: vardagar kl. 9-6,
söndagar 1-3.

Instruktörskursen 1945

Under tiden den 11—22 juni detta år anordnas gymnastikinstruktörskurs på Gymnastikfolkhögskolan Lillsved. Såväl manliga som kvinnliga deltagare mottages till kursen och skall kursdeltagarna vara fyllda minst 18 år.

Kursavgiften är kr. 62:—. För denna avgift erhåller deltagarna fria resor till och från Lillsved. I kursavgiften ingår även kostnad för undervisning, kost, logi, olycksfallsförsäkring och en mindre korrespondenskurs, omfattande 4 korta brev. Korrespondenskursen skall vara genomgången före ledarekursens början.

Anmälningstiden utgår den 1 maj och formulär för anmälan kan er-Gunnar Carlsson, Kristinehöjdgat. 7, Göteborg.

Distriktslogen anslår ett stipendium å kr. 50:—, vilket sökes hos distriktidrottsledningen G. H. Nordberg, Rosenborgsgatan 15 B, Sundsvall, tel. 1352.

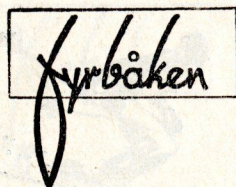
Kursen är utomordentligt givande och utgör dessutom en värdefull rekreation i goda kamraters lag, varför den som anslår sin semester för genomgående av kursen säkert får rikt utbyte av densamma.

Distriktidrottsledaren.

God Sundsvalls- insats i skid-DM.

Vid godtemplarnas riksmästerskap på skidor, som ägde rum i Östersund den 25/3, belade de deltagande Sundsvalls-SGU:arna hedrande placeringar. Sålunde blev Åke

Ullsten trea individuellt efter storrännarna Rudolf Bäckström, Kramfors och Rune Burtu. Övriga Sundsvallsplaceringar blevo: 14) Sven Erik Stegeby, 26) Malte Eriksson och 30) Ture Engström. SGU, Sundsvall erövrade även tredje lagpris i lagtävlingen.

Orienteringscirkel i Sundsvall

Uppmaningen i förra numret av Fyrbåken att starta orienteringsstudiecirkel har icke förklingat ohörd. SGU-avdelningen i Sundsvall har nämligen på Sten Lindströms initiativ redan satt i gång en cirkel, vartill ett dussintal medlemmar äro anmälda. Lycka till!

Inför orienteringssäsongen

Inför den stundande orienteringssäsongen riktar distriktsidrottskommittén en uppmaning till alla orienterande godtemplare i Sundsvall med omnejd att tävla för Sundsvalls

BESTÄLL
hos
PALMS

Kvalitets-
märket
förpliktar!

KONDITIONER

Beställningstel. 38 22

Originella och smakfulla
EFTERRÄTTER
och
TÄRTOR
GOTT KAFFE

Medlem av Tårtförmedlingen!

Jeamtidslandet

*Där strålar så fjärran vida
långt, långt bortom bergens bryn
i rosiga morgonfärger
ett land för de ungas syn:
det landet är framtidslandet,
där dagen är ung och ny
och solskenet ofördunklat
sig gjuter från klarblå sky.*

*Det landet är frihetslandet,
det landet är fridens land,
där själar ej fjättras längre
i lögnens bojer och band,
där allt det ädlaste bästa,
som fötts i människohåg,
får välla fram som en väldig,
en allt besegrande väg.*

*De trötta de spå, de säga:
det landet är blott en dröm,
en hägring som snart skall flykta
med livets och tidens ström.
De mena: ni unga dårar,
er syn skall sjunka en gång
i natt och mörker. Er längtan
skall bli er till sist för lång!*

*Men de som har skådat landet
i framtidsdrömmarnas ljus,
de frukta ej vägens mödor
i ödestormarnas brus,
de tro dock, att efter stridernas
hårda åldrar och år
skall drömmen en gång fullbordas
i blommande framtidsvår.*

OSCAR STJERNE.

Godtemplar-Ungdoms IF. Denna förening representerar godtemplarna inom medelpadsidrotten och förtjänar därför stöd.

Anmälan om medlemskap kan göras till John Holm, Fredsgatan 29, Sten Lindström, Nygatan 39, eller K. I. Stegeby, Södermalmsgatan 4, tel. 56.

Söndagspromenera!

Våren är här! Naturen vaknar upp efter vintersömn. Nu är rätta tiden inne för loger och SGU-avdelningar att sätta igång med promenadutflykter till fots eller med cykel. Lär känna Din del av vårt vackra Medelpad!

Sedan man väl kommit igång med utfärder är det ingenting som hind-

rar att man fortsätter därmed året runt. Sommar, höst och vinter ha också sina behag!

Dubbelt utbyte av färden får man om den förenas med en smula undervisning i orientering, i växt- eller djurriket eller dylikt. Alltid finns det någon att tillgå, som kan dela med sig litet kunskap i något av dessa ämnen.

I första hand är det naturligtvis idrottsledarna som ska taga initiativet men det är ingenting som hindrar, att vem som helst förmår loge eller avdelning att företa en utfärd.

Till SGU:s

representanter i IOGT-distriktets och SGU-distriktets gemensamma idrottskommitté ha utsetts Sten Lindström och Tage Dahlin.

Medarbeta på idrottssidan!

Fyrbåken tar emot referat från godtemplaridrottstävlingar av alla slag och vill gärna veta, när någon godtemplare sköter sig särskilt bra i allmänna tävlingar.

Ordet är även fritt för dem, som ha några önske- eller klagomål att framföra beträffande godtemplaridrotten.

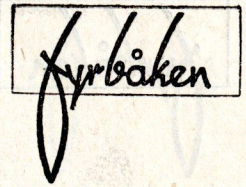
För att kunna införas i respektive månads tidningsnummer böra bidrag insändas till idrottsred. Gösta Nordberg, Rosenborgsgatan 15 B, Sundsvall, senast den 5 i varje månad.

Logen Sundhet

har haft offentligt möte i Finsta godtemplarlokal, vilken var fullsatt. Mötet leddes av Kurt Karlsson, vilken även hälsade de närvarande välkomna. Skönviks stråkorkester utförde musik och Skönviks manskör sjöng. DT Erik Olsson höll ett intressant anförande och delade ut 25-årsdiplom till sex medlemmar i logen Sundhet. På programmet förekom även solosång och allt mottogs med största uppskattning av publiken.

Från The American Temperance Society till Godtemplarorden

Redan i början av 1800-talet uppstodo i Amerika de sammanslutningar, som kunna betecknas som de direkta föregångarna till Godtemplarorden. Den första startade sin verksamhet 1826 i Boston och kallades The American Temperance Society. Detta sällskaps medlemmar förbundo sig att inte nyttja rusgivande drycker annat än som "medicin" och att i övrigt på allt sätt motarbeta bruket av sådana drycker. Under ett par årtionden framåt lade sällskapet i dagen en storartad energi och utvecklades kraftigt. Mot slutet av 1840-talet hade emellertid framkommit allvarliga konkurrenter, som slogs om själarna.

Washingtonrörelsen.

Märkligast av de rörelser som tog loven av The American Temperance Society var den s. k. Washingtonrörelsen. Dess grundare var sex f. d. drinkare i staden Baltimore, vilka genom ett verkligt segertåg genom staterna på mycket kort tid fick mer än 100.000 anslutna. "Washingtonmännen" hade inte givit sin rörelse något mera bärkraftigt organisatoriskt underlag och följden blev att den efter ganska ringa påfrestning trillade ihop som ett korthus. Dominerande på arenan blev nu i stället för en tid The Sons of Temperance och de till detta ordenssällskap nära anslutna The Daughters of Temperance och The Cadets of Temperance. Som namnen antyda var den ursprungliga orden endast avsedd för män och de senare för resp. kvinnor och ungdomar. Något senare uppstod en riklig flora av

KÖP PINGSTENS

BLOMMOR

i

Linnéa Blomsterhandel

Kyrkogatan 14 — Sundsvall.

I vidstående artikel, som bygger på framställningen i Godtemplarorden — vad den är och vad den vill, skildras IOGT:s utveckling ur de amerikanska ordenssällskap med nykterhet på programmet som i stor mångfald uppstod i Amerika under förra hälften av 1800-talet. Godtemplarordens moderorganisation var The Knights of Jericho, vilken även fortlevde en tid sedan The Order of Good Templars bildats.

ordenssällskap med The Templars of Honor and Temperance och The Knights of Jericho som de viktigaste. Det senare, som enligt uppgift skall ha bildats 1846, blev Godtemplarordens direkta moderorganisation.

Jerikoriddarna byter namn.

År 1850 höll en av Jerikoordens loger ett möte vid vilket man på förslag av Leverett Coon beslöt att revidera Ordens ritual och samtidigt ändra dess namn. Detta var givetvis en fristående aktion från denna loges sida och jerikoriddarna fortsatte på andra håll ännu en tid framåt sin verksamhet enligt de gamla reglerna. 1851 var de separerande logerna klara med sitt konstitueringsarbete och i Utica bildades The Order of Good Templars.

Ytterligare ett år senare, vid ett möte i Syracuse, ursprungligen sammankallat för bildandet av en storloge, uppstod en allvarlig schism mellan den ganska hetlevrade mr Coon och jerikoriddarnes tidigare stormästare Bailey. Coon och dennes sympatisörer avlägsnade sig från mötet och strax därpå bildades logen nr 1 av The Independent Order of Good Templars, den självständiga godtemplarorden. Coon lyckades

tydligt bäst i sina förehavanden, den gamla grenen försvann nämligen snart ur historien, medan den självständiga utvecklades med väldig fart. Loger och storloger bildades i ett flertal stater och redan 1855 voro tio storloger i arbete. Dessa i sin tur bildade en högsta storloge, numera betitlad "The International Supreme Lodge".

IOGT blir internationell.

1868 bildade engelsmannen Joseph Malins den första logen utanför Amerika i Birmingham. Han införde även Orden i Skottland, Irland och Wales och ungefär samtidigt bildades loger i Australien, Indien och Afrika. 1875 hade Orden 735.000 medlemmar i närmare 12.000 loger.

I de nordamerikanska sydstaterna hade man vid denna tid börjat vägra negererna medlemskap i de vitas loger, ett förfaringsätt som klart stred mot Ordens regler. Följden blev en ödesdiger konflikt, som resulterade i en splittring av Orden i två rivaliserande grenar, efter che-

KONSUM Ånge

m. o.

Arlig omsättning 1.200.000 kr.

Sju butiker för speceri, charkuteri, mjölk, husgeråd, skor och manufaktur i Ånge, Ångebyn, Parteboda och Ovansjö.

Ett gott försvar mot oskälig varufördyring.

ferna Hickman och Malins benämnda hickmaniter och maliniter.

Oenigheten fortvar i mer än tio år framåt, varvid den malinska grenen överallt lyckades få övertaget. Först den 26 maj 1887 enades åter rivalerna på ett möte i Saratoga. Både Hickman och Malins hade då avgått som chefer i respektive grenar.

Godtemplarorden kommer till Sverige.

Märkligt nog var det den hickmanska grenen som först fick fotfäste i Sverige. Det var baptistpastorn Olof Bergström i Gävle, som efter en resa i England kommit i förbindelse med hickmaniter och vid återkomsten till Sverige i Göteborg bildade den ännu existerande logen nr 1 Klippan. Bergström fortsatte med största energi sitt verk och bildade ett flertal loger och 1880 ansåg han att det avancerat så långt att en storloge kunde bildas. Ett möte i detta syfte sammankallades till Arboga och en storloge bildades mycket riktigt. Fula intriger i Göteborg orsakade emellertid att högsta storlogen vägrade godkänna denna nybildning. Bergström sökte då förbindelse med Joseph Malins och denne var naturligtvis genast med på noterna och personligen bildade han en storloge i Skövde år 1880. Hickmaniterna i sin tur bildade en storloge i Göteborg något senare samma år. Liksom annorstädes vann maliniterna övertaget och behöll detta till sammanslagningen, vilken kom till stånd vid möte i Stockholm 1887.

"Sverges yngre storloge".

Friden blev inte bestående så

*Hör tidens röster, dundrar demogogen,
ja, hör och lär, men tro ej allt du hör.
Nu bävar jordens grund, nu rämnar himlabågen
för ordens bomber och för skränets kör.*

*Du plockar kvickt ur röret i kloaken
en vals från Wien och en bombasm
från Rom.*

*All världens missljud svävar över
taken*

*i denna rymd, som troddes vara stum
och tom.*

Men det är högre ting du vill förnimma,

*och du skall känna, vad vi alla känt.
Lägg bort din hörlur i en stilla timma
och lyssna till ditt inres instrument.*

*De dolda källorna, de lādingsfriska,
du är dem hjärtenära, när du vill.*

*Igenom årens sus jag hör dem viska,
än ömt, än gäckande: April, april.*

*Jag är en höstpoet, men tro ej, vårtid,
din tjusta oro är mig fjärn och forn.
Tag mina bruna blad, O vårtid, sång-
och sårtid,*

*sjung i min själ och dallra i mitt
horn!*

ERIK AXEL KARLFELDT.

värst länge. Redan året därefter uppstod strid om chefskapet i storlogen. Den dittillsvarande chefen, Edward Wawrinsky, återvaldes, vilket inte föll minoriteten i smaken. Denna separerade också och bildade "Sverges yngre storloge". Efter som de högsta myndigheterna vägrade godkänna denna nybildning skapade man i stället Nationaltemplarorden, helt fristående från Godtemplarorden. Trots denna händelse och andra våldsamma och omskakande kriser i Ordens svenska

Nykterhetstillståndet under år 1944

Fylleriförseelserna minskade från 1943 till 1944 med över 10 procent enligt de siffror, som nyligen publicerats i Tidskrift för systembologien. Antalet förseelser var dock betydligt högre än åren närmast före krigsutbrottet. Den totala konsumtionen av rusdrycker har fortsatt att öka under år 1944.

Fylleriförseelserna har under krigsåren ökat i stegrat tempo ända fram till och med 1943. Under 1943 avdömdes sålunda ungefär 40.000 fylleriförseelser medan genomsnittet för åren 1935/39 var drygt 30.000. 1944 avdömdes 35.600 fylleriförseelser — alltså en betydande nedgång jämfört med 1943. Till dessa summor skall läggas de förseelser, för vilka militära befälhavare ålagt disciplinstraff och vi kommer då för 1944 upp i 38.500 medan 1943 års siffra blir 43.800.

Alkoholkonsumtionen fortsätter dock att stiga. Konsumtionen av spritdrycker ökade sålunda från 31,4 milj. liter 1943 till 32,6 milj. liter 1944 och vinkonsumtionen från 4,8 till 5,6 milj. liter. I genomsnitt per invånare drack man i Sverige 5,0 liter sprit 1944 mot 4,8 liter 1943.

Logen 5246 Bredsjön

har haft besök av den populära ungdomspatrullen "Femlingarna" från Vivstavarv. Dagen inleddes med logemöte, vid vilket DLSN Thure Lindh höll ett mycket medryckande anförande. Efter detta följde offentligt möte, där hr Lindh höll ytterligare ett anförande, mottaget med starka applåder. Femlingarna uppträdde efter kafferast och skördade återigen massor av bifall. Vi har läst i Fyrbåken och i dagspressen om denna ungdomspatrulls framträdanden och här i bredsjöbygden är vi beredda skriva under på allt beröm den fått. Den är välkommen åter när som helst.

historia har den dock alltid förmått hävda sig som den största och kraftigaste nykterhetsorganisationen i Sverige.

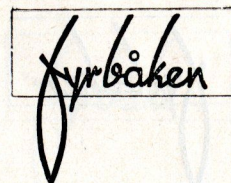
H. THORVALDSSON

MALARMÄSTARE, Vivstavarv. Telefon 7134.

Infordra offert.

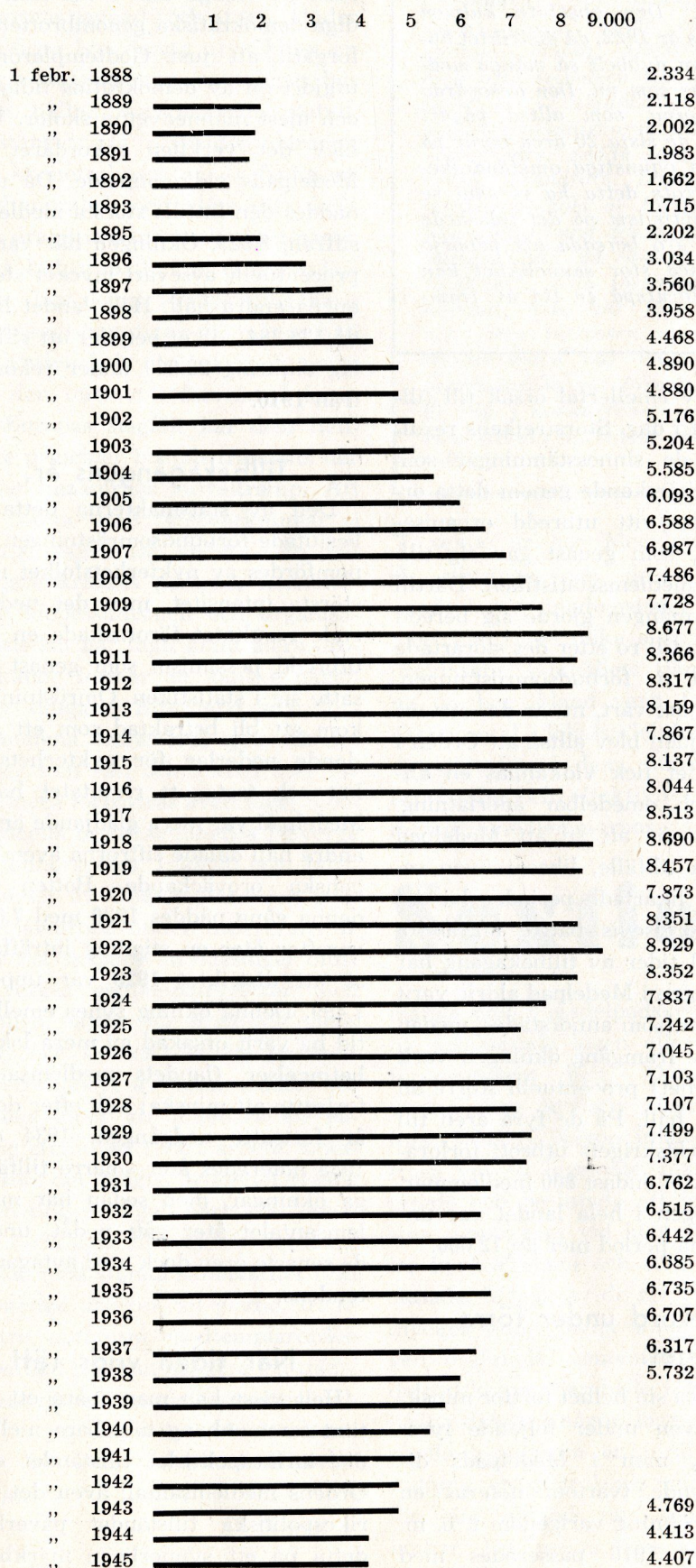

Medgång och motgång

Grafisk framställning av distriktets medlemsantal

under 60 år

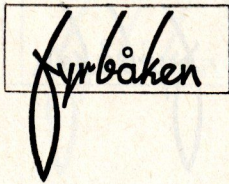

Medelpad har i alla tider utgjort ett av landets starkaste godtemplar-distrikt. Går man tillbaka till gamla Sundsvalls distriktsloge skall man finna att den var landets största under ett par år. Så var förhållandet år 1886, då den med 47 arbetande loger uppnått medlemsantalet 2.207. En mycket imponerande siffra — Godtemplarorden hade bara verkat i landskapet i fyra år. Närmast efter kom då Hälsinglands distriktsloge med 1.784 medlemmar. Året därpå — det år då de båda i Medelpad arbetande distriktslogerna sammanslogos — var den inbördes ställningen ombytt. Hälsingland hade distanserat Sundsvalls distriktsloge och siffrorna voro respektive 2.236 och 2.148. De båda distriktslogerna i Medelpad hade vid samma tillfälle (den 1 maj) tillsammans 2.760 medlemmar; man hade redan börjat rapportera tillsammans.

Sammanslagningen orsakade medlemsförlust.

När sammanslagningen kommit till stånd måste man konstatera att medlemsantalet sjunkit till 2.334. Orsaken härtil är naturligtvis inte svår att finna. Det är ju som bekant omöjligt att ena alla och tydligen var det åtskilliga som drog sig ur spelet när sammanslagningen kom på tal. Sedan väl föreningsverket var fullbordat dalade medlemssiffrorna än mer. Jämmt fem år efter sammanslagningen återstod endast 1.405 medlemmar. Anledningen var naturligtvis fortfarande densamma; att många inte kunde komma överens med varandra. Under dessa år hade dessutom den i en tidigare artikel skildrade utbrytningen skett, då "Sverges yngre storloge", sedermera kallad Nationaltemplarorden, bildats.

I Medelpad rådde före sammanslagningen det ovanliga att hickmaniterna (Sundsvalls distriktsloge) lyckades samla de flesta proselyterna, medan i allmänhet annorstädes maliniterna hade de största framgångarna. Efter sammanslagningen passerades Medelpads distrikt av flera andra, som uppnådde betydligt större medlemstal. Främst låg Skånes distrikt med 7.067 och först efter Jämtlands västra, Dalarnas, Stockholms, Östergötlands, Göteborgs och Hälsinglands distrikt kom Medelpads. Historieskrivaren av 1904, den tidigare citerade H. Reitz, räknade emellertid ut att Medelpad procentuellt placerade sig betydligt längre upp i listan. Medan i hela landet endast 1.02 procent var godtemplare i Medelpad motsvarande siffra var 2.08.

Ökning med 500 per år.

1892 hade tydligen krisen nått sin kulmen och påföljande år kunde man påvisa en icke föraktlig ökning med drygt 300 medlemmar. Där efter knallade det uppåt stadigt med omkring 500 medlemmar per år, så att man efter tio år kunde notera mer än 5.500. Även under de därpå följande fem åren var frammarschen lika markant och den första höjdpunkten nåddes 1910 med 8.677 medlemmar. Orden firade detta år sitt trettioårsjubileum i Sverge och i samband därmed drevs en ihärdig agitatorisk verksamhet, vilken som synes förmånligt avspeglade sig i medlemsantalet. Storstrejkens tillfälliga rusdrycksförbud synes även ha spelat en inte ringa roll, liksom den av nykteristerna anordnade förbudsomröstningen. Sverges storloge uppnådde detta år sitt hittills största medlemsantal med 159.665 i 2.340 loger.

Storstrejken gav näring åt organisationsleda.

Vad som var orsak till framgång

I vidstående artikel behandlas medlemsantalets växlingar under de förflutna sextio åren.

Efter några års tillbakamarsch efter sammanslagningen inträdde en lång period varunder medlemsantalet stadigt ökade. Den absoluta kulmen nåddes år 1922, då distriktet hade nära dubbelt så många medlemmar som nu. Den avsevärda minskning som alltså pågått under de sista 20 åren beror på en rad ogünstiga omständigheter. Trots detta ha vi skäl se med optimism på det tidsskede vi nu äro beredda att påbörja och med stor sannolikhet kan man förutspå en tid av framgång.

i går blev emellertid orsak till tillbakagång i dag. Storstrejkens resultat och de sinnesstämningar som blevo förhärskande genom detta orsakade en vitt utbredd organisationsleda, som genast gav sig tillkänna i medlemsstatistiken. Därtill kom att mången gjorde sig beredd att slå sig till ro efter det storartade resultatet i förbudsomröstningen. "Vi ha gjort vårt, nu är det statens tur." Följden blev alltså att Orden i hela landet fick vidkännas en allvarlig och omedelbar åderlåtning. Intressant är att se att Medelpad vid detta tillfälle, liksom även senare vid likartade perioder hävdade sig jämförelsevis bättre än andra distrikt. I tider av tillbakagång har minskningen i Medelpad aldrig varit så markant som annorstädes, medan i tider av framgång ökningen varit (i allmänhet) procentuellt större än på andra håll. På de fyra åren till första världskrigets utbrott förlorade distriktet endast 800 medlemmar. Minskningen i hela landet var under samma period mer än 12.000.

Rekord under förra kriget.

I landet i sin helhet fortfor minskningen även under följande fyraårsperiod, men i Medelpads distrikt kunde tvärtom noteras en storartad ökning varigenom t. o. m. rekordåret 1910 passerades med

slutsiffran 8.690. Sitt speciella intresse erbjuder åren 1919 och 1920. Medlemsantalet i landet råkade då ut för en katastrofal tillbakagång och även i Medelpad var minskningen avsevärd. Det vill synas som man på många håll i det fullständiga demokratiska genombrottets år förgätit att just Godtemplarorden utgjort en av demokratins tidigaste och mest målmedvetna skolor. 1922 blev det verkliga rekordåret för Medelpads vidkommande. Då uppnåddes den hittills största medlems-siffran, 8.929. Ökningen här var då procentuellt avsevärt mycket större än på andra håll. Hela landet hade då 136.384, vilket betyder att siffran låg omkring 22.000 under rekordet från 1910.

Tillbakagångens år.

Den av statsmakterna detta år beslutade förbudsomröstningen genomfördes av nykterhetsfolket med största intensitet, men det nedslående resultatet förorsakade en vitt utbredd pessimism som genast avsatte sig i statistiken. Omröstningen kom att bli betraktad som ett svidande nederlag för nykterhetsfolket och trots att resultatet här i Medelpad var mera glädjande än på andra håll dalade siffrorna även här ganska oroväckande. Botten för denna gång nåddes 1926 med 7.045, varefter åter en stigning inträffade så att distriktet 1929 var uppe i 7.499. Denna ökning synes emellertid ha varit orsakad av mera lokala betingelser (landets medlemsantal fortsatte att minska) och efter detta år fortsatte nedgången. 1934 och 1935 noterades åter smärre tillfälliga ökning, men sedan har medlemsantalet åter gått nedåt, under de senaste åren dock med avtagande tendens.

När tiden vrids rätt...

Helt visst kan man spåra ett intimt sammanhang inte bara mellan det inrikespolitiska tillståndet och Ordens medlemsantal; även det utrikespolitiska tillståndet påverkar detta på ett synnerligen märkbart

sätt. Den senaste tioårsperioden har väl främst kännetecknats av ett lugnt fortgående framåtgående på sociala och ekonomiska områden. Levnadsstandarden har gradvis förbättrats och betingelserna för människornas levnad förbättrats. Under krigsåren har denna utveckling givetvis stoppats upp, men läget har dock hållits överraskande stabilt. Tillståndet ute i världen däremot har kännetecknats av en fruktansvärd moralisk och idépolitisk kris, som dragit ned människorna i någon slags kulturapati. För Godtemplarorden har denna förskämning varit minst sagt ödesdiger. På många håll har Orden helt utplånats, på andra har den fortlevt i förvrängd form. På Europas slagfält har dess heligaste principer brutalt trampats ner i knektmassornas stöveltramp. Att allt detta haft återverkningar i Sverige säger sig självt. Den vid tidigare kritiska perioder konstaterade idépessimismen och organisationsledan har tagit ännu mera oroväckande former än kanske någon gång tidigare. Efterhand som förhållandena vridas rätt igen och det vi ser som rätt och riktigt åter får dominera förbättras även läget inom de idéella organisationerna i Sverige och annorstädes. Likaväl som bortso pandet av Godtemplarorden från Centraleuropa under hitlererans år heltvisst skapade en ödesdiger olust i Sverges godtemplarkretsar med menliga följder för organisationens kraft och storlek, likaväl kommer återerövrandet av dessa trakter för Ordens idéer att innebära en påtaglig stimulans i vårt arbete. Likaväl som det gångna årtiondet rymde tusen ting som gav näring åt pessimism och leda, likaväl blir det kommande med största sannolikhet fyllt av många orsaker till glädje, framtidstro, optimism. Godtemplarorden är beredd träda ut att göra sin tjänst i den stora återuppbyggnaden och det stor nyskapandet och den kommer att göra det med stigande styrka.

H. N—ng.

Rapportera i tid!

DT Erik Olsson

berättar i denna artikel hur logen i bygden i äldre dagar kanske ofta var den enda och i de flesta fall den dominerande föreningen. Där diskuterades tidens stora frågor och där ställdes förslag. Därifrån utgick ofta impulsen till viktiga reformer i samhället och där skolades människorna till goda medborgare. Sedan dess ha tiderna förändrats. Logen som medborgarskola är fortfarande lika viktig, men den dominerar numera inte på samma sätt i samhället. Nya föreningar ha kommit, man har fått andra och flera intressen, men Godtemplarorden har trots detta överraskande väl förmått hävda sig i konkurrensen och ser med största optimism på framtiden.

I sextio år har Medelpads Distriktsloge och dess underlydande loger, ungdomsloger och studiecirklar av olika slag arbetat i provinsens, samhällets tjänst. Denna tid har ibland varit framgång, ökat antal lokalavdelningar, stor aktivitet bland dem, initiativkraft, arbetsvilja och effektivitet från de många medlemmarnas sida. På

kom ut i livet och blev till nytta för människorna, vilket är det viktigaste. Politiskt och nykterhetspolitiskt voro godtemplarna ytterst aktiva och i regel mycket radikala. Det myckna talet om gemensamt ansvar och lika rättigheter förde man med sig ut i samhället. Det blev då alldeles naturligt att man sällade sig till de strömningar i tiden som ville hjälpa de svaga och utstötta att få hjälp och med inflytande. Nykterhetspolitiskt var man mycket aktiv och diskussionens vågor gingo höga vid möten, på arbetsplatserna och varhelst man träffades. Nykterhetsfrågan var en stor, en central fråga i flertalets tankevärld.

Andra perioder har kännetecknats av svårigheter då det gällt att arbeta på obruten mark. Andra organisationer har tillkommit som tillskapats på varje plats av betydelse och trängts med logerna om utrymmet och medborgarnas intresse. Människorna har förlagt sitt intresserade föreningsarbete än till den ena än till den andra organi-

Sextioårig kamp

många håll i medelpadskommunerna dominerade logen eller logerna föreningslivet helt. Många rent samhälleliga initiativ diskuterades först i logen. Någon inlämnade en fråga vid ett logemöte, man diskuterade och beslutade att föra fram sina synpunkter vid kommunal- eller kyrkostämma och stämman beslutade. Många av de reformer som mycket tidigt, långt innan riksdagen beslutade, genomfördes i medelpadskommuner hade fötts under någon debatt i någon loge. Man använde logen som en form för utredning, en grovsil om man så vill, för sina ibland rätt ofullgångna tankar. Det mesta kom väl aldrig längre än till logemötet men något

sationen. Den dominerande ställning som logerna hade tidigare efterträddes av en fördelning som icke alltid blev till logens fördel. Antalet lokalorganisationer minskade och förlorade något av sin initiativkraft, medlemmarna sin aktivitet och arbetsvilja. Fluktuationerna har emellertid aldrig inträffat samtidigt

Delta nummer

av Fyrbåken trycks i en större upplaga. Enskilda eller loger som önska flera exemplar ombedes rekvrirera dessa omgående.

Rekvisionen ställes till H. S. Norling, Kyrkogatan 24, Sundsvall. Tel. 4728.

En veteran har ordet...

Direktör JOHN NORDÉN.

En av distriktets veteraner är direktör John Nordén. Han har under många år utfört ett omfattande och gagneligt arbete inom distriktet. Under en lång följd av år var han distriktssekreterare och har även innehaft andra viktiga uppdrag i distriktsstyrelsen. Ett värdefullt arbete har han även utfört som denna tidnings (IOGT-bladets) initiativtagare och förste redaktör. I denna artikel har han velat bringa sina kamrater i ledningen en hyllning och distriktslogen en välgångsönskan inför jubileet.

över hela landskapet. Ibland har logerna på ett håll dalat ned till betydelselöshet under det att storartade framgångar kunnat registreras på andra ställen. Efter flera år av stillestånd har lågan liksom flammats upp igen och fortstätt att brinna klar. Logen har vaknat ur sin törnrosasömn och bara börjat arbeta som om ingenting hade hänt. Distriktets medlemsantal är för närvarande dock icke mer än hälften så stort som när det var som störst. På många håll arbetas just nu intensivt, målmedvetet och med stor framgång.

Under de senaste åren har gjorts försök på några nya platser. Försöken har slagit väl ut. I Bred-

Ombedd av redaktören för denna tidning att skildra några av mina minnen och upplevelser från min tid som godtemplare — jag skulle tro att det nu var frågan om den tid jag varit i distriktslogens tjänst — skulle det ha varit tacknämligt att få rista några rader om en gången tids godtemplarliv. Men tyvärr tiger inte hälsan still. Och utrymmet skulle heller icke tillåta detta. I stället vill jag här begagna tillfället att framföra mitt broderliga tack till Medelpads godtemplare för all den förståelse och all den välvilja som visats mig under alla dessa år jag stod i nära nog daglig kontakt med de verksamma krafterna. Särskilt med glädje minnes jag de ordenssyskan, som besökte mig vid sina besök i staden. Det var många av våra äldre medlemmar, som då delgav mig sina synpunkter på arbetet. Men det var också ungdomar

sjön, där man hållit på ett par år, är man besjälad med nybygggaranda av gammalt välkänt märke. Man har byggt lokal, anordnar ofta offentliga möten och tar saken på rätt sätt. Nu arbetar man med att starta en ungdomsloge. Vid kyrkan i Ljustorp har man tagit steget till att bilda en loge. Den kommer säkert att lyckas. I Ensillre i Borgsj har logen Ljungastrand redan gjort offentliga insatser. På många andra ställen har man reorganiserat och stabiliserat. Arbetet är på väg att bli effektivt och resultatgivande.

I fortsättningen kommer arbetet att bedrivas efter de geniala idéer som våra pionjärer konstruerade. Samlas, samarbeta, delat inflytande och gemensamt ansvar. Arbetet går i arv till nya generationer som efter sina resurser med fattig förmåga men ärlig vilja vill tjäna samhället och människorna.

Erik Olsson.

från våra andra loger — dessa kanske voro de flesta — som kom till vår expedition. Deras ljusa tro och beredvillighet att tjäna Orden glädde mig och blev oftast till en ljuspunkt i det stundom tunga arbetet.

Jag skulle vilja låta mitt tack också gå till mina forna kamrater i ledningen för distriktslogen. Men jag skall nu endast stanna inför de två ledarna och veteranerna A. J. Granström och N. O. Englund. Min ringhet och ringa talförhet har gjort att jag icke sagt dem så här offentligt mitt tack för ett ovanligt gott samarbete och varm förståelse under de många år vi fingo kampera tillsammans. Detta såväl när det gällde inom distriktsrådet som arbetet ute på fältet. Av det senare hade jag mycket att lära, det medger jag villigt. När jag på ett "förberedanden" stadium lade fram mina förslag — det kunde gälla ett nytt uppslag till missionering eler något annat, som jag trodde skulle gagna vårt arbete — möttes jag oftast av förståelse. Detta var jag mycket tacksam för. Nu utgör denna förståelse jämte det goda samarbetet ett av de ljusaste minnena från denna tid i distriktslogens tjänst.

Slutligen vill jag bringa distriktslogen min varma hyllning på dess högtidsdag och en broderlig hälsning till distriktets medlemmar.

Eder

John Nordén.

Stora nykterhetsmöten

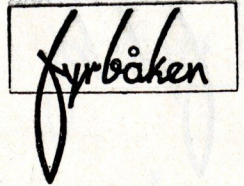
voro härförleden anordnade av ungdomslogerna Majblomman och Riddarblomman i resp. Torpshammar och Johannisberg. Mötena öppnades av ungdomsledaren Karl-Erik Jonsson, Ljungaverk, varefter Lägersången sjöngs unisont. Folkskollärare Herbert Persson från Kälen höll ett kortare anförande om nykterhet. De populära "femlingarna" från Vivstavavrv bjöd på ett synnerligen omväxlande och trevligt program. Folkskollärare Persson fram-

Observandum för LD och ombud.

Till varje L. D. utsändes detta nummer av Fyrbåken i ett antal som motsvarar det antal ombud som logen har rätt att sända, jämte ett ex. för logens arkiv. Distriktsrådet väddar där för till L. D. att vidarebefordra årsmötestrycket till ombuden utan dröjsmål.

Om ”krogstormare”

och annat

”Timrå synes hava varit krogstormningarnes plats framför andra”, fastslår någon någonstädes, och förvisso ligger det ett stort mått av sanning däri. ”Wifsta-dramat” känner vi alla till. Det var då godtemplarna från trakten i samråd med medlemmarna i Hoppets-Härsföreningar efter stormiga protestmöten och resultatlösa föreställningar ”sopade rent” på den plats där logen Vivans präktiga ordenshus numera är beläget.

Mindre bekant torde en händelse vara som inträffade i grannskapet i mitten på 1840-talet, alltså långt innan helnykterhetsidén tagit fastare form i vårt land. I betraktande härav blir den kanske än mer märklig.

Ovanlig nykterhetspropaganda.

Kroge som fanns på platsen ställde liksom andra liknande företeelser till en massa tråkigheter och till sist började några förståndige män fundera och slå sina bondförståndiga huvuden i hop för att söka lista ut ett sätt att bli kvitt eländet. Det recept man i förstone lyckades lista ut är tämligen ovanligt, men knappast rekommendabelt. Man beslutade nämligen helt enkelt att dricka upp krögarens lager. Med sina ideal klart formulerade skred de genast till verket och lyckades även, enligt hörsägen, konsumera ansevärliga kvantiteter, som man inbilade sig, andra till nytta. Det var emel-

trädde även som utmärkt vissångare till luta och läste djurhistorier, vartill han på ett ypperligt sätt imiterade olika djurläten. Ett par filmer, Cykelåkningens regler och en tecknad, Pelle jagar vildsvin, visades och mottogs liksom allt det övriga med kraftiga applåder.

lertid ingen liten rörelse krögaren hade och till sist måste gubbarna se sig besegrade. I ilskan däröver var de genast beredda till andra avdelningen i sin fälttågsplan. I flygande fläng krossades de flaskor som återstodo och de fat som funnos, fönstren rönt samma öde och efter ett ihärdigt nattligt arbete hade renlighetsivrande gubbarna lyckats riva ned hela huset.

Efterspelet försiggick inför rätta, men enligt vad det påstås blev det inga allvarliga efterräkningar för

de på ett säreget sätt nykterhetspredikande männen.

Krögaren Olle utan tak över huvudet.

En liknande historia har senare utspelats på Ytterböle allmänning. Bönderna som rådde om denna allmänning såg med stigande vrede det liv som fördes i en därstädes belägen krog och beslöt att ta saken i egna händer. En kväll när kroglivet florerade som värst tågade man dit i samlad trupp och ploc-

V å r b i l d

kade undan taket. Gästerna som märkte att det blev en smula kyligt troppade av hemåt och dagen därpå funno de verket fullbordat av allmänningebönderna.

Timrå har emellertid inte varit ensamt på krogstormningarnas område. I Liden har inträffat en liknande händelse i slutet av det förra århundradet och det kan vara skäl att realitera denna i detta sammanhang.

Det var på den tiden Liden var sta'n. Under den stora sågverksruschens dagar, då stockarna störtade i tusental utför Glimörännan för att dansande följa Indalsälvens lopp till havet, hände det sig. Med Lidens rang och värdighet som centralpunkt för flottarna och skogshuggarna följde även krogen. Gryschens krog kallades den efter ägaren Olof Johansson Grysch.

Sedan A. J. Granström talat.

Förmodligen hade den väl länge varit en nagel i ögat på traktens livaktiga skara nykterister, men det som inträffade sedermera har dock starka drag av improviserad aktion. Sedermera riksdagsman vordne A. J. Granström höll en sommarkväll på nittioalet ett eldande anförande i Lidens skola. Mot slutet av föredraget blev mängden orolig, det tisslades och tasslades och när den gode folkskolläraren ovetande om vad som var i görningen sagt sitt sista ord bröt menigheten upp under hotfulla åtbörder, ljudeliga ord och eldande sång. Ingen vet egentligen riktigt hur det hela gått till, men allesamman tågade iväg längs vägen. Ett imponerande tåg blev det — väl 200 meter långt — som ringlade fram under sång, skrik och skrån. Mången skyllde efter uppträdet på de underliga godtemplarna, som ju hade mystiska ritualer med tecken och allsköns hysch för sig, men dessa svära sig med bestämdhet fria

Om »krogstormare» och annat handlar denna artikel. Den »första» tidens nykterister använde ofta tämligen hårdhänta argument i sin kamp och från många håll i Medelpad berättas om krogstormningar, där krogarna ofta jämnades med jorden. Man tyckte det var en alltför komplicerad omväg att gå runt till myndigheterna med sina föreställningar. Ett annat slags nykterhetsarbete utförde Sköns tingslags nykterhetskommitté som verkade mellan åren 1891 och 1900 och då lyckades fullständigt utrota lönkrögeriet i socknarna Skön, Alnö och Timrå.

och förmodligen blir väl händelseförloppet och förspelet aldrig riktigt klarlagt. Troligen var det hela ett spontant utbrott av mängdens känslor över Gryschens krog, som ruinerade de fattiga flottarna. Det var nämligen till den krogen som taget ringlade fram — och den var mäktiga vred. Människorna äro som bekant ganska hyggliga varelser, men massan ett vilddjur.

En tornado gick fram över Gryschens krog.

Genast vid framkomsten formerades slagordning och under hessa stridsrop gick man till storms. Hoppen var uppretad och skonade ingenting. Det var som om en tornado gick fram där och behagade stanna en stund i herr Johansson-Grysch krog. Bord, stolar, flaskor och krus åkte ut genom fönstren. Eftersom fönsterposterna hindrade de tunga skåpen på deras färd ut i fria luften "plockades" de omsorgsfullt bort. Förstöringen lär ha varit fullständig. Måhända fullständigare än en tornado kan åstadkomma, måhända så fullständig som en kvartersbomb kan åstadkomma. Utanför stod Gryschen med sorg i sinnet och tårar i ögonen, troligen av ilska och med funderingar på rättsligt efterspel. Han kunde inte göra mycket åt det hela och var förmodligen en smula omtöcknad av — som det berättas — en ganska omild behand-

ling, då han fick göra de övriga inventarierna sällskap ut genom ett fönster. En och annan var dock glad att inte Gryschens hushållerska fanns i närheten — hon lär ha varit ett rivande fruntimmer och hade väl inte tvekat bruka geväret som hängde därinne på en vägg. Men nu var hon som sagt inte hemma; enligt uppgift hade hon en gås oplockad med rättvisan och var just nu borta för att svara för sina synder.

Det var i sanning en smula hårdhänt argumentering som den tidens nykterhetskämpar kunde ge sig till att nyttja och sannerligen inte rekommendabel. Man skall dock inte döma dem efter våra dagars måttstock, det vore orättvist. Man får försöka sätta sig in i deras situation. De levde i de stora genombrotsåren. Mäktiga och kraftfulla ideal vällde fram i en strid fors, de tvättade deras hjärtan och de berusade deras sinnen. Ja, de blev faktiskt berusade. De tändes till brinnande eld, deras tro var ohämmad och översvallande. Man måste försöka förstå att de var blinda fanatiker, som gick raka vägen fram utan obekväma omvägar.

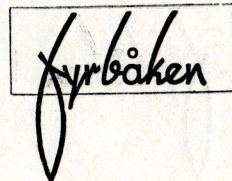
Sköns tingslags nykterhetskommitté.

Som en kontrast till dessa våldskall vi blott erinra oss en företeelse som tog sig betydligt lugnare uttryck, men som dock ledde till avsevärt betydelsefullare framsteg. Det vi tänker på är Sköns tingslags nykterhetskommitté av år 1891. Sköns tingslags nykterhetskommitté var en märklig företeelse. På visst sätt en "förhistorisk" motsvarighet till våra dagars samarbetskommittéer, men även en slagkraftig kamporganisation. Socknarna Skön, Alnö och Timrå hade vardera fem ombud i denna och till bestridande av utgifterna erhöll den bidrag från nykterhetsföreningarna i de tre socknarna samt dessutom meningsfränden och riksdagsmannen, grosshandl. Carsten Jacobsens riksdagsarvode för ett år, 1.200 kr.

Sköns tingslags nykterhetskom-

Den folkliga bildnings- verksamheten och Godtemplarorden

Det har upprepade gånger och i olika sammanhang sagts, att Godtemplarorden varit banbrytande på det fria och frivilliga bildningsarbetets område i vårt land, och detta är förvisso sant.

Tanken på hela svenska folkets bildning och utbildning härleder sig visserligen mycket längre tillbaka än den tid vår Orden funnits i landet, och de stora reformerna för att radikalt omvandla menige mans och allmogens förutsättningar för att kunna tillgodogöra sig boklig lärdom och allmänt vetande togs många år före, men ifråga om det fria och frivilliga studiearbetet, så som det fått sin pregnanta men ändå så smidiga och tänjbara utformning i studiecirkelverksamheten, är den svenska Godtemplarorden föregångare inte bara i vårt land utan i hela världen.

Det har naturligtvis skrivits en hel del om den svenska undervisnings- och folkbildningsverksamheten och de flesta har väl också på ett ungefär reda på utvecklingen härav. Med risk att det för många blir en upprepning av kända fakta, kan det kanske ändå, med tanke på

mitté fick snart ett rykte bland lönnkrögarna liknande det den amerikanske nykterhetstalaren "Pussy-foot" Johnson erhöll bland de amerikanska smugglarna i en senare tid. "Det var en svår tid för lönnkrögarna", menar en berättare. Kommittén utlovade nämligen den jättelika summan av tio svenska klingande kronor till var och en som kunde lämna sådana anvisningar att en lönnkrögare blev ertappad, dömd och fälld. Kommunerna anslogo samtidigt bidrag till extra ting. Det var helt naturligt att krögarna under dessa föga angenäma auspicer fann hanteringen mindre förnuftig och lönnkrögriert i dessa tre socknar utrotades praktiskt taget helt under de år kommittén verkade. Den upplöstes år 1900.

M'lock.

Inom den folkliga bildningsverksamheten intar Godtemplarorden en betydande plats. Grunderna för den moderna bildningsverksamheten med studiecirklar lades av Orden och i dess hägn har en utvecklats till en betydelsefull bildningsfaktor. Här i Medelpad har bildningsverksamheten alltid varit omfattande, med livligt verkande studiecirklar och bibliotek.

att många yngre inte kommer ihåg eller satt sig in i tidigare förhållanden, vara försvarligt med en rekapitulation av folkbildningens utveckling och Godtemplarordens andel däri. Efterföljande redogörelse vill dock inte göra anspråk på att vara varken uttömmande eller utgöra en värdemätare på de olika insatsernas betydelse.

Sällskapet för spridande av nyttiga kunskaper.

För de stora folklagrens möjligheter att tillgodogöra sig vad vi nu i allmänhet menar med folkbildning var den svenska folkskolans tillkomst en fullständig revolution. Därpå byggde ju också en hel del initiativ, som togs ganska tidigt för att på läsekonstens grund försöka få en vidgad folkbildning bland först allmogen och sedan allt arbetande folk. Redan i början av 1800-talet togs på privat initiativ de första trevande ansatserna för att få allmogen att utnyttja läsekonsten. Något eller några sockenbibliotek av blygsamt format kom till, men man kan gott säga att det var den 1832 utkommande översättningen av lord Broughams skrift "Om folkbildning" som sköt en stor bräsch i de rådande fördomarna, och det var nog den som 1833 ledde till att "Sällskapet för spridande av nyttiga kunskaper bland allmogen och de arbetande klasserna" bildades. Denna sammanslutning hade främst ett bokspridande syfte. Folkbibliotekstanken fick fastare form och Värmland, det landskap som betytt så

mycket för vårt lands litterära utveckling, var i detta fallet ett föregångslandskap. 1835 bildades där, enligt uppgift i "Folkuniversitetets" lilla skrift "Det fria och frivilliga folkbildningsarbetet", "Föreningen för spridning av nyttig folkläsnings inom Karlstads stift". Föreningens arbete bar riklig frukt och redan 1843 fanns 38 sockenbibliotek i stiftet 42 pastorat. I utskottsbetänkandet till förslaget om 1842 års folkskolestadga framhålles också betydelsen av sockenbibliotek som ett supplement till skolundervisningen. Sockenbiblioteksrörelsen fick några år därefter, sedan den ett tag stagnerat, en dugande förkämpe i Per Adam Siljeström, och mycket utrettades för att ställa böcker till förfogande för allmänheten. Om bokurval och rörelsens inriktning ska här inte lämnas några värdeomdömen, men faktum är att den kom att betyda en hel del även för kommande års mera vidgade front på bildningsområdet, och detta då speciellt inom bondekretsar. Efter mönster från Danmark och huvudsakligen efter de linjer detta lands store folkbildare prästen Grundtvig lagt upp bildades 1868 Sveriges första folkhögskola. Det var folkhögskolan Hvilan i Skåne. Därefter kom flera så småningom. Under de första årtiondena sedan folkhögskolans tillkomst var det dock i huvudsak de besuttna böndernas barn som kunde bevista den, då de var de enda som praktiskt taget kunde ha råd att vara på en skola så lång tid som här var fråga om.

Stockholms arbetar-institut.

1840- och 50-talens bildningscirkular som så småningom längre fram ledde till bildandet av Stockholms arbetarinstitut var en annan väg som beträddes. Här var det främst skräväsandets upphörande, näringsfrihetens proklamerande i lag och den därefter inbrytande industrialismen som var den pådrivande faktorn. Under senare hälften av 1800-talet kom också slag i slag de stora folkrörelserna, den frireligiösa rörelsen, nykterhetsrörelsen och arbe-

tarrörelsen, att få stor utbredning bland allmogen och den tillväxande arbetarklassen, och detta påskyndade utvecklingen även vad det gällde bildningsarbetet. Från början var det naturligtvis mest agitatoriska föredrag allmänheten matades med, men det hjälpte i alla fall till att få blicken vidgad utanför den förut snäva horisonten, åtminstone i vissa avseenden. Det förut nämnda Stockholms arbetarinstitut upprättades 1880 och avsåg "att till huvudstadens arbetare och andra såväl kvinnor som män hvilka under uppväxten varit i saknad av bildning, meddela en vetenskaplig och humanistisk odling i form av systematiska föredrag, hållna i sant objektiv, förutsättningslös form". Det blev sålunda här fråga om en rent saklig föreläsningsverksamhet till skillnad mot agitationsföredragens ibland mycket subjektiva framställningar, vilka dock som förut antytts fäste allmänhetens blick på de stora samhällsfrågorna. Beträffande arbetarinstitutets verksamhet ska här citeras endast ett till yttrande, nämligen av dess initiativtagare och entusiastiske förkämpe dr Anton Nyström: "Upplysning, själsodling, sinnets vänjande vid en stadig och allvarlig sysselsättning, som betryggar en lugn utveckling och motverkar skadliga nöjen, se där institutets mål".

Oscar Olsson och studiecirkarna.

Inom den i snabb utveckling varande Godtemplarorden hade bildningsfrågan tidigt uppmärksamats, och den var också den första av de stora folkrörelserna som rent organisatoriskt upptog folkbildningen på sitt program. Det är möjligt att initiativ i den riktningen tagits tidigare, men från år 1895 kan man med säkerhet påvisa bildningsarbetets förankring inom Orden. Från detta år och fram till 1902 var det dock mest elementära aftonkurser i vanliga skolämnen och i nykterhetsfrågan som anordnades. Oscar Olsson kom detta år med förslag till en alldeles ny form av studiearbete, studiecirkarna. Denna form antogs först av Skånes distriktsloge och sedan av Sveriges storloge. Samma år startades i september den första studiecirkeln. Den drivande kraften var lektor Olsson, som sedan i såväl

Folklekarna ha alltid omhuldats av Godtemplarorden. Atskilliga danslag finnas här och var i landet. Här är en bild av SGU i Sundsvalls danslag någon tid efter starten.

skrift som tal propagerade för det fria folkbildningsarbetet, och ur vars skrift "Det svenska folkbildningsarbetet" en stor del av materialet till denna artikel tagits. Lektor Olsson har allsedan den första cirkelns start kommit att betyda mycket för Ordens bildningsverksamhet, och som "uppfinnare" av studiecirkeln och som ständigt aktiv folkbildningsman har han sidéer och arbete påverkat alla sammanslutningar med studiearbete på sitt program. Studiecirkelmetoden har nämligen som vi vet helt erövrat olika föreningars studiearbete och utgör också numera en oundgänglig del i våra folkhögskolors arbetsmetoder.

Biblioteks- och föreläsningverksamhet.

Jämsides med cirkelverksamheten bedrevs och bedrivs ännu inom IOGT och andra studieförbund föreläsning- och biblioteksverksamhet — från början, och på många platser fortfarande var biblioteks- och studieverksamheten intimt sammanknutna. Denna verksamhet har nu svällt ut till en omfattning som väl knappast räknades med vid starten. Några sifferuppgifter visar med all tydlighet dess nuvarande storlek. Inom IOGT finns 1.611 bibliotek. Antalet band utgör 834.544. Under arbetsåret 1943—44 förmedlades 925.280 boklån till 131.285 låntagare. Bibliotekens inkomster och utgifter uppgick till

310.223 kr. Inom samma tid var 1.372 studiecirkelar i verksamhet. Cirkelarna hade tillsammans 17.744 medlemmar och höll tillsammans 25.171 möten. Cirkelarnas utgifter och inkomster balanserade på en summa av 105.386 kr. Föreläsningverksamheten inom Orden förmedlas i regel av ABF, vilken handhar denna förmedling till alla de större studieförbunden. Därjämte förmedlas en del föreläsningar av Centralförbundet för nykterhetsundervisning. Denna verksamhet har inte fått samma betydelse som de övriga grenarna inom studieverksamheten, men försvarar ändå ganska väl sin plats.

Ett annat initiativ inom folkbildningen, som genom Godtemplarorden fördes ut till större praktiskt verklighet, var de flyttande folkhögskolekurserna. De hade något år tidigare på försök prövats på några platser inom Dalarna på initiativ av den finländske folkhögskolemannen och godtemplaren Uno Stadius och 1907 beslöt storlogen att införliva denna form med Ordens studiearbete. Det var också genom de olika godtemplardistrikternas försorg som dessa kurser under en lång följd av år hölls. Sedermera bildades en rad folkhögskolekursföreningar, som övertog anordnandet av kurserna, Godtemplarorden var fortfarande mycket tongivande i dessa föreningar lång tid framåt. Godtemplarorden har alltså traditioner att bygga på, när den nu gått in för

Förteckning över under året avlidna tredjegradsmedlemmar i Medelpads distriktsloge ov IOGT.

101 Strid och Frid.

Str. Ida Olsson f. 16/8-63, gt. 10/2-94, kl. 7/10-99, dl. 1900, d. 20/5-44.
Str. Lina Wahlström f. 7/11-62, gt. 1/2-83, sl. 7/6-97, d. 23/1-44.

156 Rätt och Sanning.

Br. Frans Zetterberg f. 26/2-81, gt. 31/5-09, kl. 7/10-21, dl. 6/7-27, sl. 9/6-35, d. 22/5-44.
Str. Emma Kallin, f. 31/8-73, gt. 18/4-93, kl. 13/8-94, dl. 17/2-95, sl. 27/12-96, ISL 17/5-17, d. 30/9-44.
Str. Elsa Andersson f. 19/11189, gt. 11/3-08, kl. 29/8-08, dl. 30/5-09, sl. 15/5-10, ISL 27/5-17, d. 13/11-44.

157 Flink och Färdig.

Br. Erik Larsson f. 10/3-79, gt. 23/3-07, kl. 30/8-07, dl. 10/5-09, sl. 20/5-09, ISL 5/6-27, d. —.

249 Folkets Lycka.

Br. Petrus Jonsson f. 1891, gt. 10/12-05, dl. 8/6-24, d. 22/6-44.

288 Vaksam.

Str. Anna Skoglund f. 22/8-64, gt. 1/4-94, kl. 4/11-95, dl. 24/5-96, d. —.

977 Tunaborg.

Br. Hans Persson f. 23/2-73, gt. 19/-96, kl. 11/9-96, dl. 10/6-97, sl. 10/7-05, ISL 22/5-17, d. 27/11-44.

3588 Sättnaborgen.

Br. J. F. Westerlund f. 8/4-77, gt. 23/11-06, kl. 10/2-07, dl. 10/11-07, sl. 30/5-09, ISL 27/5-17, d. 21/1-45.

Ovanstående uppgifter baseras på logernas kvartalsrapporter. I de fall där uppgifterna äro ofullständiga eller där uppgift saknas, ombedes vederbörande loges ombud meddela DS vid årsmötets början.

till arbetsåret 1906—1907 innan den första cirkeln bildades. Det var i logen Skönborg. Redan året därpå hade den nya arbetsformen för logernas studieverksamhet slagit igenom och 16 cirklar var i verksamhet. Distriktslogen hade redan från början bidragit till den nya verksamheten med rätt stora ekonomiska tillskott efter dåvarande förhållanden. 1908—1909 minskades antalet cirklar till tio, detta devis beroende på detta års svåra förhållanden på arbetsmarknaden och därigenom förorsakade ekonomiska svårigheter för medlemmarna. 1909 års distriktsmöte höjde anslagen till studieverksamheten och följden blev, att 23 cirklar rapporterades i arbete. Alla med nyanskaffad litteratur meddelades i en skrift från denna tid. 140 medlemmar var anslutna till cirklarna. Studieverksamhetens inkomster den 31 januari 1910 var följande: anslag från logerna kr 566:—, anslag från distriktslogen kr 780:—, anslag från storlogen kr 355:— och i medlemsavgifter kr 1.305:—, summa kr 3.016:—. Uppgifter om biblioteken saknas.

20.000 boklån 1944.

För utvecklingen under följande år lämnas härnedan uppgift endast för varje tioårsperiod. Ställningen för biblioteken var följande:

År 1920—1921: bokköp 6.410: 37, band 11.046, boklån 10.875, låntagare 2.069.

År 1930: bokköp 2.689: 25, band 14.176, boklån 8.761, låntagare 1.928.

År 1940: bokköp 3.878: 44, band 22.661, boklån 14.356, låntagare 3.146.

År 1944: band 21.812, boklån 20.225, låntagare 4.396.

I sista årets siffror saknas uppgifter från 11 bibliotek, som ännu inte rapporterat när detta skrives. 1944 års siffror är därför i verkligheten avsevärt större än den anförda uppgiften.

För studiecirkelverksamheten mätas med följande siffror:

År 1919—1920: Uppgifter saknas.

1929—1930: 9 cirklar, 127 medlemmar, 108 möten, inkomster 975: 30.

1939—1940: Uppgifter saknas.

1940—1941: 9 cirklar, 75 medlemmar, inkomster 82: 05.

att bygga en fast folkhögskola med längre kurser.

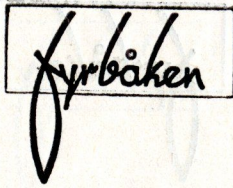
En styrka för demokratin.

Godtemplarordens insats i folkbildningsarbetet har varit och är fortfarande stor, och värdet av den samhällsskolning och humanistiska skolning som medlemmarna erhållit har varit till båtnad för hela samhället och en styrka för vår demokrati. Orden hävdar fortfarande väl sin ställning inom detta område, det visar dels de förut anförda siffruppgifterna och dels det faktum att det endast är Arbetarnas bildningsförbund med sina mycket större resurser i medlemmar och organisatoriska möjligheter som har verksamhet i större omfattning. Denna organisation — ABF — tillkom år 1912 på initiativ av Richard Sandler, som då var lärare vid Brunnsviks folkhögskola, och omfattar alla arbetarrörelsens organisationer och de som är närbesläktade med denna.

Studieverksamheten i Medelpad.

Till Medelpads distriktsloges jubileum kan det vara orsak at utöver de uppgifter rörande hela Orden, vilka lämnats härovan, nämna något om studieverksamheten inom vårt distrikt. Även i Medelpad började studieverksamheten i form av studiekurser. Arbetsåret 1898—99 startades Sundsvalls godtemplares studekurs med br Petrus Andersson som ledare. Kursen fortsatte följande år under br J. L. Lundholms ledning. De närmaste åren förekom kurser i logerna Välkomstemmet och Fredsförbundet. Ledare för dessa var J. Gidlöv resp. A. J. Granström. Dessa kurser omfattade undervisning i svenska språket, räkning, bokföring och stenografi. Fredsförbundet hade därjämte populära föreläsningar i "alkohologi" och litteraturhistoria. Den egentliga studiecirkelverksamheten hade svårare att komma igång och det dröjde

1943—1944: 26 cirklar, 274 medlemmar, 407 möten.

Till dessa uppgifter kan tilläggas, att studieverksamheten tycks ha haft en topperiod under verksamhetsåret 1935—1936 med inte mindre än 40 cirklar. De ekonomiska inte fullständiga, varför de inte tagits med i sammanställningen.

Studiearbetet har en stor uppgift att fylla.

Studie- och biblioteksverksamheten har, som sifferuppgifterna visar, fortfarande stor omfattning inom medelpads distriktsloge. Biblioteksverksamheten visar gott resultat, det är för övrigt tämligen säkert att förra årets utlåningssiffror är de högsta, som någonsin uppnåtts inom distriktet, om man tar hänsyn till de bibliotek som inte ännu rapporterat, men varom man vet att de haft full verksamhet. Studiecirkelnas verksamhet har inom Medelpad inte någon gång haft några rekordsiffror om man jämför med andra godtemplardistrikt, men distriktet har mest hållit sig omkring medeltalet, ibland något under och det är egentligen inte dåligt, då ju Medelpad har ett osedvanligt stort antal kraftiga ABF-avdelningar med omfattande verksamhet på samma platser som våra aktivaste loger finnas, och ett stort antal logemedlemmar genom medlemskap jämväl i organisationer anslutna till ABF genom detta studieförbund deltagit i det fria bildningsarbetet. Något konkurrensförhållande har inte rått mellan ABF och vår studieverksamhet, utan man kan nog i stället på de flesta platser konstatera ett synnerligen gott samarbete. I Medelpads distriktsloge fortsatta arbete är det troligt att studieverksamheten liksom tidigare kommer att få stor plats. I ett sant demokratiskt samhälle har det fria och frivilliga stu-

Ni som skall bygga

nytt eller företaga ombyggnad av Edra lokaler, infordra offert på byggnadsmateriel, från

E. J. ERIXSON, Östrand
Telefon 7202

Vårt hemliga vapen

Reflexioner kring ett årtal

Det nykterhetspolitiska intresset har i alla tider varit stort i Medelpads distrikt, mer än på andra håll och stundtals helt dominerande distriktslogens verksamhet. Följaktligen är det ganska naturligt att 1922 kommit att framstå som det viktigaste årtalet i distriktlogens historia. Med obändig och oemotståndlig kraft tvingade sig Ordens idéer fram i Medelpad från dess första framträdande år 1882. Den våldsamma expansionen är det första tidsskedets speciella kännetecken.

Måhända skall man datera det följande skedet ända från det år då distriktslogerna i Medelpad sammanslogos till en enhet, 1887, stabiliseringens skede. Samtidigt som distriktlogens bildande och andra betydelsefulla åtgärder under de följande årens lopp inneburo typiska åtgärder för stabilisering och förstärkning av de vunna ställningarna fortsatte emellertid det första skedet ännu många år fram i tiden. Närmare bestämt till år 1922. Det andra skedet fortsätter emellertid förbi detta årtal och kan väl sägas pågå fortfarande, men det ändrade påtagligt karaktär efter detta år.

Som framgått av en tidigare artikel ökade distriktets medlemsantal stadigt ända fram till 1922. År från år mönstrades nya skaror in i Ordens leder och loger på mer än 300 medlemmar blev ingen ovanlighet. Följden var att Medelpads distriktsloge av IOGT bildade en slagkraftig kärnavdelning inom den här som gick till storms mot alkohol-

diarbetet en stor uppgift att fylla; må vi inom distriktslogens verksamhetsområde se till att Godtemplarordens stolta traditioner vad det gäller det fria bildningsarbetet blir ett rättesnöre för varje godtemplare.

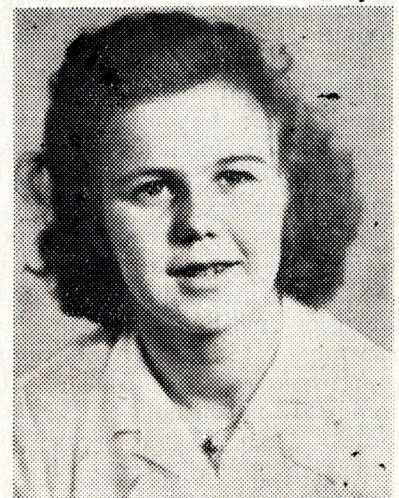
S. B.

missbruket i Medelpad under förbudsomröstningen.

Överste fältherre var dåvarande DT A. J. Granström, vår nuvarande hedersmedlem i distriktsrådet och att han inte var någon dålig strateg ha vi sett av resultatet. Granström hade själv utarbetat fälttågsplanen och denna genomfördes. Närmare 150 föredrag hölls, tiotusentals ströskrifter spredos, tusentals knappar, märken och broschyrer likaså. Själv höll Granström inte mindre än 23 föredrag. Alltsammans kostade mer än 5.000 kr.

Reaktionen efter förbudsomröstningen ha vi sökt klarlägga i en tidigare artikel. Denna satt förvisso i många år, men kan givetvis inte "skyllas" för den fortsatta tillbakamarschen. Däremot har med visshet den psykiska och fysiska osäkerhetskänsla som varit en följd av denna förmörkelsens tid spelat en inte ringa roll — som vi även tidigare antytt. Samtidigt måste man dock konstatera att Godtemplarorden hävdade sig överraskande väl detta till trots. Strängt taget måste man anse det som ett nära nog för-

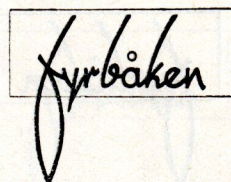
DR

Nuvarande distriktsrådsgivare, fröken Ingrid Englund, Alnö.

Frågor över ruinerna

En värld i blod och vanvett är dagens värld. Vår tid har fått skåda ett skrämmande prov på vad hat, ondska, vanvett och dumhet förmår åstadkomma, när alla dessa makter hjälpas åt. Ingen penna förmår att skildra alla de lidanden som åstadkommits i detta världskrig, ingen hjärna kan fatta innebörden av krigets ohygglighet. Tidningarnas svar ta och skrämmande rubriker har blivit desserten vid middagsbordet. Vi kanske rycke på axlarna en smu-

bluffande fenomen och ett fenomen som inger starka förhoppningar att det demokratiska "folkrörelse-verige" lyckats hålla sig så rent från den andliga pestsmitta, som varit centraleuropas främsta exportartikel under så många år — ett faktum som avspeglar sig bl. a. i detta att Godtemplarorden lyckats hålla ställningarna, om med reducerade leder.

Det andra skedets senare del har karaktäriserats av detta, vilket i sin tur har sin grund i en på något sätt "oförsonligare" stabiliseringspolitik. Avsikten har varit att gripa fastare tag om medlemmarna och man har lyckats i hög grad, vilket framgår därav att medlemsomsättningen har reducerats till ett minimum. Vid ett tidigare jubileum var det någon som räknade ut att om distriktet haft kvar alla sina medlemmar, medlemsantalet skulle ha varit större än hela Medelpads befolkning. Strängt taget var det där räkneexemplet inte överdrivet uppmuntrande; det betydde ju ingenting mindre än ett stort misslyckande i medlemspolitiken. Nu har avsevärda framsteg gjorts på den punkten. Man har skapat en stabilare och säkrare plattform, en plattform som kan bli grunden till en lika stabil byggnad. Detta är vårt "hemliga vapen" till vilket vi förlitar i efterkrigsvärldens värld.

H. N—ng.

la, men det är också allt. Även om vi skulle önska oss något stort och ädelt, t. ex. ett slut på eländet och en värld i fred, griper oss intigheten och oförmågan om strupen med en kraft som tystar varje reagens. Vad är att göra för en tarvlig idealist. Det är vanvettet som rullar genom tiden. Man kanske frågar sig mången gång: Hur är allt detta möjligt? Varför reser sig inte folket. Reser sig som en man.

Det vill resa sig, men kan inte. Ett system, ett infernaliskt system, har fått makt över folken och kramar dem till döds. Om en människa kastar sig utför en brant, kan hon inte stanna, förrän hon nått dess botten. Det går inte att ångra sig på halva vägen och önska att få vända om. Tyngdlagen trycker henne till avgrundens botten och där finner hon sin död. Det militaristiska systemet är som tyngdlagen, det trycker människan till marken. Det givs intet återvändo. Människogeniet av anno 1945 har ordnat det så klyftigt åt sig, att hon har eldvapnens mynningar emot sig vart hon än vänder sig. Framför sig fiendens och bakom sig vännernas. Det finns ingen återvändo. Systemet säger ifrån.

Allt ädelt som drömts om försorning mellan människor och ett fredsrrike på jorden var förgäves. Kärlek! Nonsens. Broderskap! En tom fras för enfaldiga veklingar. Är inte makträtten kanske sista ordet. Död även åt drömmarna, ogräsen i kulturens åker. Kanonernas språk är inte något som tystar för blåögda blickar och knäppta händer. Makten går genom tider, och dess väg kantas av ruiner. Och ändå! Ändå klappar hjärtan i tro på en annan tid, en

annan världsbild, som ger en mänsklighet något annat än blod, svett och tårar. Det kan inte vara annorlunda. Inför den nya våren måste även själva döden vika. Ruinerna stå tysta, såsom skrämmande minnesvårdar över ett självförvällat Ragnarök. Men ur gruset, spillrorna, stoffet skall det nya livet tändas, och med det hoppet om ett sekel med solljus och lycka åt en förpinad mänsklighet.

Ernst Olsson.

Fjädersn som blev . . .

Dagspressen har fått ett tacksamt stoff att brodera på, både i löpsedelsrubriker, på vers och i prosa. En tjuv hade brutit sig in i professor Ingvars sommarstuga vid Frostavallen och enligt tidningarna lagt sig till med och druckit ur ett stort lager av sprit och viner. Visserligen är professor Ingvar inte personligen absolutist men dock en ivrig förespråkare för förnuftiga nykterhetsreformer. Det visar sig också vid en

Möbler

Mattor

Gardiner

Engelfeldts

TELEFON (v ä x e l) 55 820

Godtemplare inom Skön

Medan Ni är frisk, sök inträde i Sköns Erkända sjukhus.

Expeditionstid 15—18. Tel. 4273. — Fredagar utbetalning av sjukhjälp 10—13, 15—18. — Lördagar stängt.

Fyrbåken

förfrågan hos professorn, att det är en fjäder som förvandlats till anka.

— Det är det mest oförskämda nidskriveri, säger professor Ingvar, på tal om de utbroderade meddelandena angående inbrottet i hans sommarstuga. I själva verket fanns där ett skåp med en liten flaska med en skvätt konjak på botten — det var alltsammans, och påståendet om ett helt spritlager är rena lögnen. För övrigt skulle jag inte ha råd till det.

— Det talas om groggvirke — grogg har jag aldrig druckit, — några fina franska viner har jag aldrig haft och flera sorters brännvin är lika litet sanning. För mitt personliga anseendes skull är sådan lögnpropaganda av ingen som helst betydelse. Mina åsikter om spriten som folkskadegörare känner alla till. Jag tillhör ingen nykterhetsorganisation, men jag har sett alldeles för många fall i mitt väntrum för att få en annan åsikt. För övrigt skall jag till Eslöv på söndag och föreläsa om alkoholen som medicin i samband med folkhälsokampanjen.

Fredsfostran

Läraren måste fostra barnen till att älska freden och fredliga sysslor och till att hata kriget. Han måste bannlysa från sin undervisning allt som smakar av hat mot främlingen — även hatet mot fienden från i går. Jag menar inte att vi skola se genom fingrarna med förbrytelser eller frikänna alla från skuld, men för att en nation, vilken det än är och vilken tidpunkt det än kan vara, har flera offer än förbrytelser, därför bör inte de skyldigas skuld utkrävas på de skuldlösa generationerna. Alla natio-

ner ha mycket att förlåta varandra. I en utmärkt bok, som heter "Clean Hands", skriver författaren: "Hata den man som tvingar människorna tillbaka till djurets brutala leverne genom att uppfodra dem till att angripa alla som inte sluta sig till honom." Av hela min själs styrka önskar jag att se en sådan människa ödelagd, mitt enda hat gäller hatet.

Mina vänner, predika mot hatet! Prisa arbetet och kärleken. Hjälp till att uppfostra förnuftiga människor som äro i stånd att trampa under fötterna det fåfängliga förhållandet av barbarismens gloria och kunna motstå dessa nationalisternas och imperialisternas äregirighet, som ödelade deras fädernesland. Bort med den ekonomiska konkurrensen, bort med kriget! Antingen vi önska det eller inte — timmen är slagen då vi antingen måste bli världsmedborgare eller bevittna vår civilisations undergång.

Anatole France.

DANSKT:

Läsövning.

Løjtnant Berg sidder med Armen om Livet paa Frk. Andersen, da denne kælent spørger

— Tænker du ogsaa en Gang imellem paa mig?

Og Løjtnanten forsikrer:

— Du er min eneste civile Tanke.

REKVIRERA
: KATALOGEN
ERHÅLES GRATIS • FRANKO

Nyckeln

till

lyckade fester med rekordresultat

finner Ni i

Föreningscentralens katalog

Norrlands största och ledande firma för festarrangörer och föreningar.

Föreningscentralen Sundsvall

Tel. 1467, 3967. — Packhusgatan 4.

DM

Nuvarande distriktsmarskalk,
köpman Oskar Jansson, Sundsvall.

Ungdom till ungdom

"5-minuterstalare"

Vid de möten, som i år anordnas på Nykterhetsfolkets Dag, är det mer önskvärt än någonsin, att det ungdomliga inslaget bland publiken blir så starkt som möjligt.

En väg att nå en kraftig uppslutning av ungdom är självfallet att särskilt inbjuda ortens ungdomsorganisationer av skilda slag. Det torde härvid gå lättare att vinna dessa organisationer för deltagande i demonstrationer och möten, om representanter för sådana organisationer — framförallt sådana, som ej ha nykterhets-saken speciellt på sitt program — anmodas medverka i programmet. Sök alltså mera målmedvetet att intressera uppläsare, sångare, musiker etc. i ungdomsorganisationer utanför den egentliga nykterhetsrörelsen att bidra med olika programinslag! Nykterhetsrörelsens egna förmågor få säkert ändå plats på programmet.

En programpunkt, som förvisso är väl ägnad att locka ungdom till mötena, är korta, appellerande anföranden av ungdom till ungdom i nykterhetsfrågan. Tänk om någon ung representant för ortens idrottsförening, JUF, de politiska ungdomsorganisationerna etc. i ett 5-minutersanförande jämte föredragshållaren brännmärkte alkoholseden som ovärdig modern och frisk ungdom och samtidigt gav en uppfordrande paroll till skärpt kamp mot ungdomsfylleriet och en frejdig rekommendation för det helnyktra levnads sättet! Det är klart att de som

skola anlitas till en sådan uppgift böra noggrant prövas ifråga om lämplighet. 5-minuterstalare bör vara person med stil och förmåga att uttrycka sig friskt och naturligt. Med tanke på freden torde det vara lämpligt att anförandena knyta an till återuppbyggnadsarbetet. "Folknykterhet — ett led i återuppbyggnadsarbetet" kunde kanske användas som rubrik. Mötesarrangörerna böra i eget intresse tillse dels att anförandena ej bli för många (vid utomhusmöte kan knappast mer än en talare utöver huvudtalaren uppträda för att ej mötets slagkraft skall förloras; vid inomhusmöte däremot kan två, möjligen tre korta anföranden utom huvudanförandet förekomma), dels att anförandena verkligen bli korta (5 minuter).

Det vore värdefullt för propagandakommitténs fortsatta arbete, om Ni ville i Eder mötesrapport till Landsförbundet efter "dagen" särskilt redogöra för hur eventuellt vidtagna arrangemang enligt detta cirkulär utfallit.

Med önskan om framgång i förberedelserna och slagkraft i manifestationerna!

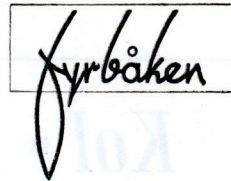
Landsförbundets propagandakommitté för Nykterhetsfolkets Dag.

Daggryning

Av **Mauritz Sterner.**

*Det skall randas en dag, då vårt
släkte är fritt
ifrån ok, som dess skuldra tryckt
ned,
då de bojor, i fördomens mörker man
smitt
icke tynga på vandrareled.*

*Ej för njutningens gud skall man
kröka sin rygg,
ej kring guldkalven dansa i ring,
ej en enda skall dölja sig ängslig och
skygg
eller irra i trasor omkring.*

Säg, vill lycka du skapa åt kommande ätt?

*Har du mod att gå törneströdd stig,
när det gäller att kämpa för sanning
och rätt?*

Träd då fram och åt ljuset dig vig!

*Må den fege stå kvar, där han dar-
rande står,*

och blott höja sitt varnande skri!

*Må den veklige slumra i frid, då du
går*

under jubel hans hydda förbi!

*Har du sanningens anda i klappande
bröst,*

tag ditt vapen och svinga det glatt!

*Du kan tro uppå våren, om än det
är höst,*

tro på dag under mörkaste natt.

*Och din lycka skall stråla emot dig
så ren*

som en stjärna från himmelens tätt.

*Över världen skall gjudas mer fagert
ett sken,*

desto högre ditt mål du har ställt.

*Och den samklang, din längtan har
flugit emot,*

är ej längre ett drömmarnas spel

*hon är verklighet nu, i dig själv har
hon rot,*

ty du är av det hela en del.

*Uti purprande glans skall hon randas,
den dag,*

som har hägrat för siarens blick,

*då vårt släkte är ädelt och fullt av
behag*

uti tanke och later och skick.

K

Elegant
men trivsamt

CONDITORI

ORIENT

STORGATAN

5

SUNDSVALL

Tel. 4195

Hjälp

en nödlidande broder
eller syster genom

Nödhjälpsfonden

Insänd bidragen till

DSk

Kol - Koks
Byggnads-
material

■
Tegel
■

Trävaror

A/B. KOLIMPORTEN-LAURENTS
Storgatan 26. Tel. Namnanrop.
SUNDSVALL

Skapa
i samverkan

Konsum Erikslund

Allt i RADIO

REPARATIONER
RÖR
RESERVDELAR

Norrlands Radio

Storg. 9. Tel. 5380, bost. 68217.
Har levererat Radiogrammofonen
till Logen 2058 Vivan, Vivstavarv.

*För goda köp -
till rätt pris borga*

Gynna Fyrbåkens annonsörer!

VID VISTELSE I SUNDSVALL

Besök

KpS
Självservice

Inga
drickspengar

ideal-
matställe
för alla!!

KOOPERATIVA PRODUKTIONSFÖRENINGEN

SE nyktert på inköpsfrågan:

Handla med förtroende i **DE PRIVATA
AFFÄRERNA**

Godtemplare!

Låt inbinda
Edra
böcker hos

Wikströms Eftr.

Fredsgatan 5. Sundsvall.

Byggnadsbolaget

HALLSTRÖM & NISSES

P. HALLSTRÖM
Kapten i v. v. k.

AND. NISSES
Byggn.-ingenjör

SUNDSVALL
Tel. 55590 (växel)

HUS- och FABRIKSBYGGNADER
BRO-, VÄG- och VATTEN-
BYGGNADSRARBETEN.

Rapporteringen

*utgör en värdemätare på
distriktets arbete!*

**Rapportera i tid för
första kvartalet!**

konsumbutikerna

i Sundsvallsdistriktet.

LANSJÄR

KVALITÉ och STIL till önskepriser

Salanders

Föreningstryck:

Verksamhetsberättelser
Affischer
Program
Papper och Kuvert
samt Brevkort
Biljetter etc.

*God kvalité —
Rimliga priser!*

Nya Samhällets

Boktryckeri

Köpmangatan 5
Sundsvall
Tel. 4588.